ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

КУНДАЛИК ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ РЎЗНОМА

1991 йил 3 декабрь
СЕШАНБА
№ 233 (5.276).
Баҳоси 8 тийин.

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТЛИГИГА НОМЗОД ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ФУҚАРОЛАРИГА

МУРОЖААТИ

Азиз ака-укалар, опа-сингиллар!
Муҳтарам биродарлар, ўртоқлар!
Ардоқли дўстларим, ватандошларим!

Бугун жумҳуриятимиз жуда оғир ва мураккаб, шу билан бирга энг масъулиятли ва шарафли даврни бошдан кечирмоқда.

Шарафли давр деганимнинг маъноси шуки, биз она-Ватанимизни **мустақил** деб эълон қилдик.

Мустақиллик дегани биз учун энг аввало:

— Она заминга эгалик, ер ости ва ер усти бойликларимизни ўзимиз, авваламбор республикамизда яшаётган аҳоли учун ишлатиш, бошқача айтганда, ўз тақдиримизни ўзимиз ҳал қилишимиз.

— Миллий демократик давлат тузумини халқимизнинг мустақил иродаси билан ташкил этиш. Ўзбекистон тупроғида яшайдиган ҳар бир инсон учун, унинг миллати, дини ва эътиқодига қарамасдан муносиб ҳаёт яратиш, инсон ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш.

— Халқимизнинг, эл-юртимизнинг келажагини мустақил белгилаш, бўлғуси авлодларга тўкис тақдирлар яратиш ва хориж билан, у ёқдаги ватандошлар билан **ҳеч қандай воситачиларсиз муносабат** ўрнатиш демакдир.

Даврнинг мураккаблиги эса ана шу улуғ мақсадлар — ҳақиқий мустақиллик йўлида турган катта қийинчиликлар билан боғлиқ. Бу йўлда мушкул ва машаққатли синовлардан ўтиш учун катта мардлик ва фидойилик, сабр ва қаноат керак. Ҳеч ким, ҳеч қачон ўз хоҳиши билан бировга эрк берган эмас. Шу нарсани ҳаммамиз тушуниб олсак, бир жон, бир тан бўлиб курашсак, халқимизнинг азалий орзусини амалга оширсак — марра бизники.

Ўзбекистон ери, бойликлари нафақат ўзимизни, замондошларни, балки келажак авлодларни, невара-чевараларимизни, бугунги Ўзбекистон халқларининг ягона байналмилал оиласини ташкил этувчи барча инсонларни боқиш ва уларнинг бахтиёр ҳаётини таъминлаш учун бемалол етиб ортади.

Бу чексиз имкониятларни ишга солиш учун одамларимизга — ишчиларга, деҳқонларга, хизматчиларга, зиёлиларга, меҳнат жамоаларига, хуллас, ҳар бир шахсга шундай шарт-шароит ва эркинликлар яратиб бериш керакки, улар аввало ўз манфаатлари йўлида ва айни замонда жамият равнақи, давлат барқарорлиги йўлида меҳнат қилсинлар.

Демак, ҳаётнинг ўзи жамиятимизни озодлик, демократия ва ошкоралик асосида бошқаришни тақозо этади.

Ишни республика маънавий бойлигини тиклаш ва камол топтиришдан бошламоғимиз керак.

Халқимизнинг ўтмишини чин маънода эслаш, қадрқимматига етиш, урф-одатларини, удумларини, ўтган не-не улуғ зотларнинг муборак номларини тиклаш ва уларнинг иззат-ҳурматини бажо келтириш — сизу бизга насиб этганидан фахрланишимиз керак.

Бугун биз Ўзбекистоннинг ҳар бир фуқаросини буюк халқнинг муносиб фарзанди эканини тўла-тўкис англашга ва шу юксак туйғуга яраша амалий ҳаракат қилишга даъват этамиз.

Бошқа миллатларнинг эзгу орзуларини ҳурмат қилган ва тан олган ҳолда ўз миллий ғуруримизни юксак даражага кўтариб, олдимизда турган олижаноб ниятларимизга эришмоғимиз мумкин.

Мақсадимиз — одамларнинг кўнглини кўтариб, илму фанимизни, адабиётимиз ва санъатимизни умумбашарий майдонга қайтадан олиб чиқишдир.

Халқимизнинг ҳақиқий маънавий бойликлари бўлмиш **имон, инсоф, меҳр-оқибат, андиша, ор-номус, каттага ҳурмат, кичикка иззат, меҳмондўстлик, юртга ва халққа садоқат** каби фазилатларни асраб-авайлаб, фарзандларимизнинг қон-қонига сингдирайлик, жамиятимизнинг кундалик ҳаётида доимо устивор қилайлик.

Бу ажойиб фазилатлар тўғрисида сўз кетар экан, авваламбор диндорлар, дин пешволари билан яқиндан ҳамкорликда, ҳамжиҳатликда иш олиб боришимиз зарур. Инсон руҳи покланишида, ахлоқий тарбия, эл-юртимизда тинчлик, осойишталик ва миллатлар тотувлигини сақлашда дин аҳли хизматига тан беришимиз лозим.

Бугунги Ўзбекистон — суверен, ўз фуқароларининг ҳақ-ҳуқуқини, туб манфаатларини таъминлайдиган, ташқи ва ички сиёсатни мустақил олиб бораётган давлатдир.

Бу — биз ўз қобиғимизга ўралиб қоламиз деган гап эмас. Тенглик ва манфаатдорлик асосида бошқа суверен ва мустақил давлатлар билан — Россия, Украина, Белорусь, Қозоғистон, Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва бошқа минтақалар билан алоқани мустаҳкам қилган ҳолда иш юритишимиз керак.

Мана шунда ягона иқтисодий макон юзага келади, мустақил давлатлар ўртасида ҳалол муносабатлар ўрнатилади.

Шу билан бир қаторда биз хорижий мамлакатлар билан ҳам Ўзбекистоннинг манфаатини кўзлаб, ҳар томонлама: сиёсий, иқтисодий, маданий ҳамкорликни ривожлантириш тарафдоримиз.

Эндиги долзарб вазифа — миллатлар ҳамдўстлигига тенг ҳуқуқли аъзо бўлиб киришдир.

Чет эллардаги сиёсатчилар ҳам, иқтисодчилар ҳам Ўзбекистоннинг қай даражада иқтисодий ва маънавий салмоғи борлигини англай бошладилар. Бизнинг мустақил давлатимизни расман тан олиш ва у билан тенг ҳуқуқли муносабатлар ўрнатиш жараёни бошланди.

Ҳозирги иқтисодий вазият, қимматчилик, тақчиллик, нарх-наво ўсиб бораётгани, моддий таъминотнинг эса кун сайин пасайиб кетаётгани, шу сабабли чайқовчилик, қонунбузарлик ва жиноятчилик кўпаяётгани халқимизни ташвишга солмоқда. Бундай аҳвол бутун мамлакатда мавжуд бўлиб, Ўзбекистонни ҳам четлаб ўтгани йўқ. Эски маъмурий буйруқбозлик ҳокимиятининг емирилиб кетиши, марказнинг вазиятни идора этолмай қолгани, бошқача қилиб айтганда, янги иморатнинг пойдевори қурилмасдан, эскисининг бутунлай қулатиб юборилгани — бунга асосий сабаблардан бўлди.

Аҳволни кескинлаштираётган сабаблардан яна бири — ўтмишда иттифоқни бошқарган ва ундан олдин Россия империясини бошқарган кимсалар олиб борган сиёсат оқибатида бугун Ўзбекистон арзон хом ашё манбаига айлангани, ўз фуқароларини тайёр маҳсулот — биринчи навбатда, кенг истеъмол моллари билан таъминлашда заиф бўлиб қолгани.

Хом ашё чиқарган ва хом ашё сотган элнинг косаси оқармайди. Бу — оддий ҳақиқат. Мана шунинг учун ҳам бизнинг бугунги асосий вазифамиз — қаддимизни ростлаб, бутун имкониятларимиз ва резервларимизни тўғри ҳисоблаб чиқиб, келажак йўлларимизни тўғри тушуниб ўзимизнинг мустақил иқтисодий сиёсатимизни юритишдир.

Биринчи навбатда тараққиётнинг энг керакли манбаи бўлмиш мўл-кўл хом ашёмизни ва минтақамизда мавжуд иш кучларини **ўз тупроғимизда, ўз эл-юртимизда тайёр маҳсулот чиқаришга жалб этиш лозим.**

Шу йўлда илғор замонавий технологияларни чет элдан олиб келиб қишлоқ жойларида ва ишчи кучи ортиқча бўлган районларда ихчам корхоналар ташкил этиш мақсадга мувофиқдир.

Чет эл инвестицияларини манфаатли тарзда республикага жалб этиш, қўшма корхоналар сонини кўпайтириш, етишиб чиққан тадбиркор-ишбилармонларга кенг имконият яратиб бериш, ташқи бозорга чиқиш ва ички бозорни товарлар билан бойитиш зарур.

Мулкчиликнинг барча турларига йўл очиш, айниқса, хусусий мулкчиликни ва колхоз-кооператив мулкчилиги шаклини замон талабларига мос тарзда кучайтириш керак.

Бу сиёсатни амалда татбиқ қилишда, авваламбор, қишлоқ хўжалиги ва у билан боғлиқ соҳаларнинг ривожи, энг муҳими, қишлоқ жойларда яшайдиган халқимизнинг манфаатлари устун бўлиши лозим.

Нега деганда, юртни боқадиган ва халқ хўжалигининг барча тармоқларини хом ашё билан таъминлайдиган — деҳқон аҳлидир. Бошқа халқ хўжалиги тармоқлари қаторида қишлоқ хўжалиги соҳасида ишлаётган, меҳнат қилаётган кишиларга кўпроқ эркинлик ва имтиёзлар берилиши шарт.

Деҳқон аҳли бизни асло доғда қолдирмайди. Биримизни, албатта, юз қилиб қайтаради.

Бозор муносабатларига ўтиш ўз-ўзидан бўлмайди. Ўтиш даврининг қийинчиликларини бугун ҳаммамиз кўриб турибмиз. Шундай бир оғир шароитда аҳолининг иқтисодий заиф табақаларини ҳимоя қилиш — давлат раҳбарлари, хусусан, республика Президентининг диққат-марказида бўлмоғи керак.

Қийинчиликлардан кам даромадли кишиларни соғ-омон олиб ўтиш, уларга ёрдам бериш, имтиёзлар яратиш, турли нафақа ва бошқа иқтисодий енгилликлар миқдорини ошириш — энг савобли мақсаддир.

Пул-кредит тизимини мустаҳкамлаш, одамларнинг ойлигини ошириш, нарх-навони жиловлаб туриш — бизнинг биринчи галдаги вазифамиз бўлмоғи шарт.

Албатта, ишнинг кўзини билган одамлар меҳнатига яраша ҳақ олиши зарур. Бунга ҳаммамиз тан беришимиз керак. Лекин айни замонда жамиятимизни иккита қарама-қарши қисмларга — ўта бойлар ва ўта ғариб-камбағаллар тоифасига ажратиб қўймаслик керак. Ҳукумат ва Президент кўрадиган асосий ҳимоя чоралари, энг аввало, **ногиронлар, етим-есирлар, қариялар, кўп фарзандли оналар, талабалар ва мактаб ўқувчилари** манфаатларига хизмат қилади. Агар бировларнинг чексиз бойишига йўл очиб бериб, бошқаларнинг гадоларча ҳаёт кечиришига чидаб қараб турса, бундай давлатнинг ҳам, бундай салтанатнинг ҳам умуман ҳеч кимга кераги йўқ.

Ўзбекистон диёрида яшаётган миллионлаб оилалар бадавлат бўлмасдан туриб давлатимиз бой бўлолмайди — бизнинг шиоримиз шу. Бундай сиёсат жамиятимизнинг етакчи сиёсати бўлиб қолади.

Иқтисодий мустақиллик дастурининг яна бир муҳим жиҳати борки, бу — ёшларга эътибор. Афсуски яқин-яқин даврларгача ёшларга нисбатан ишончсизлик мавжуд эди. Биз бу иллатни тугатишга киришдик. Савдо-тижоратда, иқтисодиёт ва гуманитар соҳаларда орттирилган билим ва тажрибаларни ўрганиш учун ёш олимлар ва мутахассисларни чет элларга юбориш кенг кўламда жорий қилинди.

Бизга юксак маърифатли, энг мураккаб ускуналарни бошқара оладиган малакали, замонавий ишчилар ҳам сув билан ҳаводек зарур.

Инсон тинч ва бехавотир яшаётганида тинчлик-тотувликнинг қадрига етмаслиги ҳам мумкин. Кейинги икки-уч йиллик ҳаётимиз шуни кўрсатдики, ҳар бир тинч ўтган кунимизнинг ўзи катта бир давлат экан. Фарғона ва Ўш воқеаларини эслаб кўрайлик. Ўша фожиали ва қайғули кунларни ёдга олсак, бугунги тинчлигимизнинг ҳар бир дақиқаси нақадар қадрли экани очиқ-ойдин намоён бўлади.

Ўзбекистонда яшаётган кимки бўлмасин, ҳар қайси оиланинг, ҳар бир фуқаронинг, меҳрибон оналаримиз ва мунис аёлларимизнинг, гулдек болаларимизнинг тинчлиги, осойишталиги ва тотувлиги учун бутун борлиғимизни бахш этсак ҳам арзийди.

Халқимизнинг ажойиб гапи бор: бир кун жанжал чиққан уйдан қирқ кун барака кетади. «Барака» деган сўзнинг маъносини, моҳиятини чуқурроқ тушунишга ҳаракат қилсак савоб бўлади.

Халқ хотиржамлиги, эл-юрт осойишталиги — сизу бизнинг қўлимизда.

Агар аҳил бўлсак, хотиржам ва ҳамжиҳат бўлсак, улуғ мақсадларимиз йўлида, халқ тили билан айтганда, бир ёқадан бош чиқарсак, турлича қарашларда бўлишимиз мумкинлигидан қатъи назар, улуғ мақсадимиз — ҳақиқий мустақилликка эришмоғимиз муқаррар.

Юртимизда тинчлик ва аҳиллик барқарор бўлсин.

Барча эзгу ниятларимиз рўёбга чиқсин.

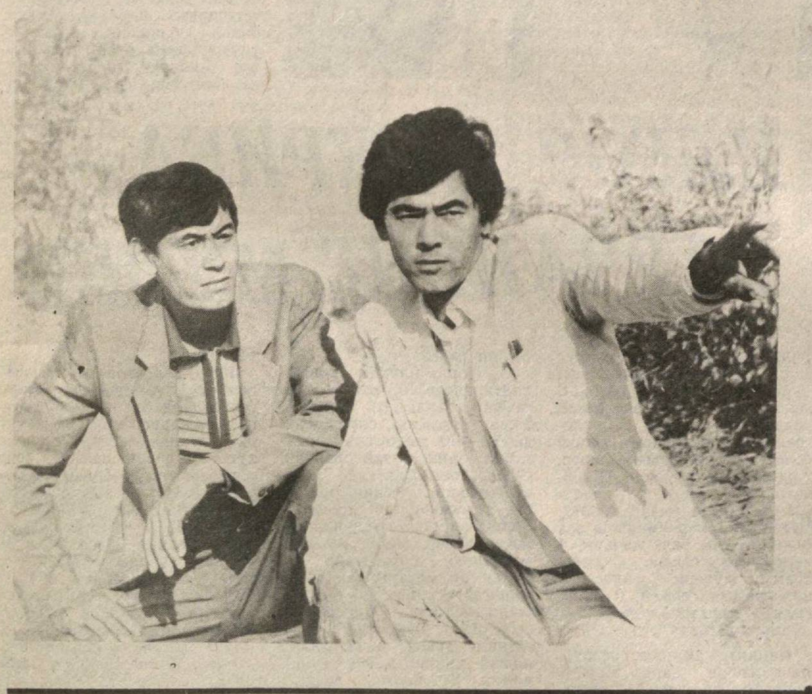

Ильич районидаги Г. Титов номли давлат хўжалигининг илғор бригадири Тиркашбой Ражабов ўз бахтини чўлда топганлардан. Мана, бир неча йилдирки, у ўз оиласи билан 40 гектар пахта майдонини ижарага олиб, астойдил тер тўкишаяпти. Жорий йил натижалари ҳам чакки эмас. Ҳосилнинг ҳаммаси агрегатлар ёрдамида териб олинди. Йиллик режа 125 фоизга адо этилди.

СУРАТДА: чўлқувар бригада бошлиғи Т. Ражабов укаси Ширинбой билан келгуси йил учун пухта замин тайёрлаш хусусида суҳбатлашмоқда.

И. ТЎЛИСБОЕВ олган сурат.

МУКОФОТЛАР ТОПШИРИЛДИ

29 ноябрь куни Тошкентда Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов жумҳурият фан, адабиёт ва санъат ходимларининг бир гуруҳига тантанали вазиятда СССР ва Ўзбекистон Республикаси давлат мукофотларини топширди.

Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Ориповга Халқлар дўстлиги ордени топширилди. Ёзувчилар Худойберди Тўхтабоев, Ўлмас Умарбеков ҳамда Шукур Холмирзаевларга Ўзбекистон халқ ёзувчиси гувоҳномалари ва кўкракка тақиладиган нишонлари топширилди. Улар адабиётимизни ривожлантиришдаги катта хизматлари учун шу юксак мукофотга сазовор бўлган эдилар.

Тошкент давлат дорилфунунининг илм-фанни ривожлантиришга салмоқли ҳисса қўшган бир гуруҳ олимларига Халқлар дўстлиги, Меҳнат Қизил Байроқ, Ҳурмат орденлари ҳамда «Меҳнатда ўрнак кўрсатганлиги учун» медаллари топширилди.

Хушовоз хонанда Ортиқ Отажоновга Ўзбекистон халқ артисти, Ўзбекистон рассомлар уюшмаси ҳайъатининг раиси Баҳодир Жалолов ва рассом Зокир Иноғомовга Ўзбекистон халқ рассоми фахрий унвони гувоҳномалари ва кўкракка тақиладиган нишонлари топширилди.

Мукофотланганлар меҳнатларига юқори баҳо берилгани учун миннатдорчилик билдирдилар, халқ фаровонлиги йўлидаги ишларда куч-ғайратларини аямасликларини таъкидладилар.

ДЕҲҚОН НАСИБАСИ

Ошкоралик ва демократия ғоялари Султонободга ҳам етиб келди. Узоқ йиллар мобайнида «Юқори»нинг буйруқ ва кўрсатмаларини итоаткорона бажариб келган одамлар ўзгариб қолишди. «Катта»ларнинг ўзлари билан ҳисоблашишларини талаб қила бошладилар. Анча тортишувлардан сўнг меҳнаткашлар хоҳиши билан шу йил бошида раис ишдан олиниб, бу вазифага тажрибали агроном Неъмат Жўрақулов сайланди. Бу янги раҳбарга ҳам, жамоа хўжалиги аъзоларига ҳам катта масъулият юклаши табиий эди. Йил бўйи астойдил меҳнат қилинганлиги кутилган натижани берди. Барча соҳалар бўйича режалар ошиғи билан бажарилди. Айниқса оқ олтин харид нархи оширилганлиги, режадаги пахта толасининг 5 фоизи ва ундан ортиғини сотишда эркинлик берилганлиги деҳқонларни руҳлантириб юборди.

1355 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 31 центнердан хирмон кўтарилди. Давлатга 4100 тоннадан зиёд хом ашё сотилди. Унинг 60 фоизи машиналар ёрдамида терилди. Мўл ҳосил етиштириш, уни қулай муддатларда йиғиб-териб олишда Азамат Муртазоев, Мамарасул Ҳайитов, Абдулла Отақулов, Мансур Сиддиқов, Эркин Муҳаммадиев, Рамазон Рашидов, Ботир Кенжаев бошлиқ бригадалар аъзолари ўрнак кўрсатдилар. Ширин Қутлиев пўлат этакдан 210 тонна оқ олтин тўкиб, энг юқори кўрсаткичга эришди. Қўл теримида эса Валентина Абдумўминова, Ойтўла Муҳаммадиева, Салима Сиддиқовалар ғолиблик қилишди.

Хўжаликда меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг илғор усуллари қарор топмоқда. 18 та пахтачилик бригаданинг ҳаммасида жамоа ва оила пудрати жорий қилинди. Ем-хашак етиштириш ва дончиликда оилавий чорвачиликда звено пудрати маъқул кўрилди. Бу меҳнат жамоаларида тартиб-интизомни тубдан яхшилади, кишиларни тежамкорликка ўргатди.

— Ҳисоб — китоблар умумий даромад 14 миллион сўмни ташкил этишини кўрсатмоқда, — деди бош иқтисодчи Одил Норбўтаев. — Шундан 12 миллион сўми пахтачиликдан келади. Бултур ушбу асосий соҳадан 3 миллион 400 минг сўм даромад қилинган эди. Бу йил етакчи тармоқда 4 миллион 200 минг сўм соф фойда олиниши кутилмоқда.

— Деҳқонларнинг моддий манфаатдорлиги қандай бўлаяпти?

— Ҳозирча даромаднинг 7 миллион 700 минг сўмини иш ҳақига ажратганмиз, — деди О. Норбўтаев. — Бу ҳар бир колхозчи ҳисобига ойига ўртача 344 сўмдан тўғри келади. Бунга 100 сўм қоплаш пули қўшилади. Шунингдек, режадаги пахта толасининг 5 фоизи ва белгиланганидан ортиқча шундай маҳсулотни эркин сотишдан келадиган фойданинг 35 фоизини ҳам одамларга иш ҳақи сифатида беришни мўлжаллаганмиз.

Илғор жамоаларда манфаатдорлик янада яхши. Пудрат асосида меҳнат қилаётган Гулсара Орзиқулова бошлиқ бригада аъзоларининг ўртача ойлик иш ҳақи қарийб 400 сўмдан тушаяпти. Даштдаги 17-бригада бир неча йилдан буён режани бажармасди. Бригадир, вилоят Кенгаши депутати Мамарасул Ҳайитовнинг ташаббуси билан бу ерда оила пудрати жорий этилди. Янгича ишлаш беиз кетмади. Жамоа аъзоларининг даромади ошди.

Мавсум сарҳисоби

Ер ҳайдасанг куз ҳайда, куз ҳайдамасанг юз ҳайда, деган нақл бор. Айни кунларда хўжаликда далаларни ғўзапоядан тозалаш, ўғитлаш ва шудгорлаш ишлари жадал олиб борилаётир. 18 та ҳайдов трактори юқори унум билан ишлатилмоқда.

— Бундан буён пахтачиликда ҳосилдорликни ва тупроқ унумдорлигини ошириш асосий мақсаддир, — деди бошқарув раиси Н. Жўрақулов. — Бу борада олдимизда жиддий вазифалар турибди. Чунки узоқ йиллар давомида тўхтовсиз минерал ўғитлар сепилаверганидан, ернинг силласи қуриди. Тупроқдаги экинлар ривожи учун зарур микроорганизмлар камайиб ёки йўқолиб кетди. Ундаги гумус миқдори меъёрдаги 2,8 ўрнига 0,8 фоизга тушиб қолди. Уни аввалги ҳолига келтириш учун ҳар гектар ерга камида 50 тоннадан гўнг солиш керак. Бунда пахтабеда алмашлаб экишнинг тўғри йўлга қўйилиши ҳам муҳимдир. Ҳозир хўжалигимизда 10 далали алмашлаб экиш жорий қилинган.

Бозорда ҳамма нарсанинг баҳоси кескин кўтарилиб бораётган бир пайтда одамларни ижтимоий жиҳатдан муҳофаза қилиш жиддий масаладир. Хўжаликда ҳар бир колхозчига 100 сўмдан қоплаш пули берилаяпти. Ҳар оилага 100 килограммдан буғдой тарқатилди. Омборда ҳам талай ғалла бор. Қишлоқ аҳлининг шахсий томорқадан фойдаланиш имконияти кенгайди. Санаторийларда саломатликларини тиклашни ҳоҳловчилар учун йўлланма қийматининг асосий қисмини касаба уюшмаси ўз зиммасига олмоқда.

Хўжаликда ижтимоий соҳани ривожлантиришга ҳам катта эътибор берилаяпти. Уй-жойлар ва маданий-маиший бинолар қурилишлари ҳажми кенгайиб бораяпти. Кейинги икки йил мобайнида 400 оилага уй-жой қуриш учун ер участкаси ажратилди. Уларнинг оғирини енгил қилиш мақсадида ҳар сменада 24 минг дона ғишт ишлаб чиқарадиган завод ишга туширилди. Ҳар минг дона хом ғишт 35, пиширилгани 90 сўмдан сотилаяпти. Бу давлат ва ширкат ғишт заводлари маҳсулотларининг нархидан арзон.

Шунингдек, 40 километрга яқин ички йўлларга асфальт ётқизилди. Хонадонларнинг қарийб 80 фоизига табиий газ ўтказилган. Миллий услубда қурилган чойхона қариялар ихтиёрида. Шу кунларда 400 нафар ўқувчига мўлжалланган мактаб, марказий ўйингоҳ, қишлоқ шифохонаси, клуб бинолари қурилишлари давом этаяпти.

— Биз шулар билангина чекланиб қолмаяпмиз, — деди қурилиш ишлари бўйича раис муовини Сафар Адизов. — Чорвачилик фермалари ва дала шийпонларида қўшимча қулайликлар яратилмоқда. Уруш фахрийлари ва ногиронларига уй-жой қуриш ва таъмирлаш ишларида ёрдам берилаяпти.

Хўжаликда эски тегирмонларни таъмирлаб, янгиларини барпо этишга муҳим аҳамият берилаётир. Илгари тегирмончи бўлиб ишлаган уста Мардон Аслонов бошчилигида Қадрис қишлоғидаги тегирмон қайта тикланиб, ишга туширилди. Унда кунига 8—10 тонна ун тортилмоқда. Бу ерда кулолчилик ва ёғоч усталиги цехлари бунёд этиш режалаштирилган. Ушбу ишга масъул кишилар Хоразм вилояти хўжаликларида бўлишиб, тажриба орттириб қайтишди.

Бозор иқтисодиёти барчадан тадбиркорлик билан иш юритишни талаб этаяпти. Пахтачи районидаги «Пахтакор» жамоа хўжалигида амалга оширилаётган ишлар бу борада дастлабки қадамлардир.

О. ХУЖАЕВ.

ЭРОН ҲУКУМАТИ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ЎЗБЕКИСТОНДА

Эрон Ислом Республикасининг ташқи ишлар вазири Али Акбар Вилояти бошчилигидаги республика ҳукумат делегацияси 29 ноябрь куни Ўзбекистон Республикаси пойтахтига келди.

Эрон Ислом Республикаси ва Ўзбекистон Республикаси давлат байроқлари билан безатилган Тошкент аэропортида делегацияни Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси раисининг ўринбосари Т. Ё. Шарипов, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Шу куни эронлик меҳмонларни Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов қабул қилди.

Делегация аъзолари билан рўй-рост суҳбат чоғида Ўзбекистон давлат мустақиллиги эълон қилинишининг мақсадлари ва вазифалари, республиканинг ҳозирги сиёсий ва иқтисодий аҳволи, ўлка меҳнаткашлари ҳал қилаётган муаммолар, мустақил Ўзбекистон халқининг турмуш даражасини ошириш мақсадида табиат бойликларидан оқилона фойдаланиш зарурлиги ҳақида сўзлаб берилди.

Республиканинг иқтисодий сиёсатига алоҳида эътибор берилди. Ўзбекистон хом ашё етиштирувчи республика эканлиги, энг муҳими яқин келажакда қимматбаҳо хом ашёни тўла-тўкис қайта ишлайдиган корхоналар барпо этиладиган, хорижий мамлакатлар илғор технологияси асосида маҳсулот ишлаб чиқарадиган ҳолатга эришиш энг муҳим вазифа эканлиги таъкидланди. Бозор иқтисодиётига ўтиш муаммоларига тўхталиб ўтилди.

Ўзбекистон жаҳондаги барча давлатлар билан, улар эътиқод қилган мафкурадан қатъи назар, иқтисодий алоқаларни янада мустаҳкамлаш ва кенгайтириш учун ҳаракат қилмоқда. Бизнинг мақсадимиз хорижий мамлакатлар, айниқса қўшниларимиз, Эрон, Туркия, Покистон ва бошқа мамлакатлар билан бевосита алоқалар ўрнатишдан иборат.

Эрон Ислом Республикаси ҳам Ўрта Осиёдаги барча мустақил республикалар ва аввало Ўзбекистон билан ҳамкорликни мустаҳкамлашга катта аҳамият бермоқда. Шу муносабат билан иккала давлатни бир-бири билан боғлайдиган темирйўл ва автомобиль йўллари қуриш зарурлиги ҳақида гапирилди. Бевосита телефон алоқасини йўлга қўйиш истаги билдирилди. Бундай дастурларнинг амалга оширилиши савдо алоқаларини анча кенгайтиришга имкон берган, Ўзбекистон билан Эрон ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлашга катта ҳисса қўшган бўлур эди.

И. А. Каримов Эрон раҳбарларига, бутун эрон халқига мустаҳкам сиҳат-саломатлик, бахт-саодат, тинчлик ва фаровонлик тилади ва бу истакларни уларга етказишни илтимос қилди.

Делегация бошлиғи Али Акбар Вилояти самимий қабул қилганлиги, ошкора фойдали суҳбат учун Ўзбекистон Президентига миннатдорчилик билдирди ва ҳукумат номидан И. А. Каримовни Эронга боришга таклиф қилди. Таклиф миннатдорчилик билан қабул қилинди.

Суҳбатда Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазирининг биринчи ўринбосари Ф. Ғ. Тешабоев, Ўзбекистон Республикаси иқтисод комитетининг раиси А. Маҳмудов, Ўзбекистон Республикаси давлат ташқи савда алоқалари комитетининг раиси У. Т. Султонов қатнашдилар.

Суҳбатда Эрон Ислом Республикасининг СССРдаги фавқулодда ва мухтор элчиси Неъматулло Изодий иштирок этди.

Эронлик меҳмонлар Ўзбекистонда бўлган вақтларида Тошкентнинг диққатга сазовор жойлари билан танишадилар, республика Фанлар академиясида бўладилар, Бухоро ва Самарқандга сафар қиладилар. (ЎзТАГ).

ҒАЛЛАЗОРЛАР КЕНГАЙМОҚДА

Гурлан районидаги Ленин номли жамоа хўжалигида янги лавозим — ғаллакорлар бригадасининг бошлиғи лавозими пайдо бўлди. Бу қонуний ҳол албатта. — Куз фаслида хўжалик ғаллазорлари 70 гектардан кўп эди.

Ерларни оилавий пудрат звенолари ўртасида тақсимлашди. Лекин бу ишларни бошқариб турадиган киши йўқ эди. Ана ўшанда янги лавозимга Рустамбой Ражабовни бир овоздан сайладилар. Унинг қўли гул: пахта ва жўхори, шоли ва рапс етиштирган, тракторни жуда яхши ҳайдайди... Буғдойни парваришлаш сирлари билан ҳам танишдир. У бир неча марта Қашқадарё ва Жиззах хўжаликларида бўлган.

Жамоа хўжалиги аъзолари янглишмаган эдилар. Кузги бошоқли экинлар ҳамма ерда қийғос униб чиқди. Гап шундаки, экиш вақтида бригада бошлиғининг маслаҳати билан уруғ сепишнинг шахмат усули деб аталган усули қўлланилган эди. Уруғ аввалига узинасига, кейин кўндалангига сепилди. Шу сабабли ҳозир далалар ям-яшил гиламдек бўлиб ётибди.

Деҳқонлар баҳор фаслида ҳар гектар ердан камида 35 центнер дон олишмоқчи. Дарвоқе, буғдойни бирор ерга жўнатиб овора бўлиб ўтиришмайди: уни янчиш учун учта чоғроқ тегирмон қура бошладилар

ИЛҒОР ТАЖРИБА — БАРЧАНИНГ МУЛКИ

Бозор иқтисодиёти халқимиз олдига янги-янги муаммоларни кўндаланг қўймоқда. Истеъмол молларига бўлган талаб, нарх-наво ошиб бормоқда. Айрим хўжаликларда ижро интизомининг бўшлиги, омилкорлик етишмаётганлиги ўз таъсирини кўрсатмоқда. Бугунги мураккаб шароитда жамоат чорвачилигини ривожлантириш, гўшт, сут етиштиришни кўпайтириш энг долзарб вазифалардан биридир. Мақсадга эришиш учун илғорлар тажрибаси, фан ютуқлари, илғор технологияни амалиётга жорий этиш даркор. Мирзачўл районидаги Султон Сегизбоев, Жиззах районидаги Ҳамид Олимжон, Дўстлик районидаги Қосим Раҳимов номли давлат хўжаликларида ўтказилган республика чорвадорларининг семинар-кенгаши шу мақсадга йўналтирилди.

Мазкур хўжаликлар жумҳуриятимизда биринчилардан бўлиб маҳсулдорлик омили — сервитамин озуқа тайёрлайдиган КОРК-15 агрегатини ишга туширдилар. Унинг ишлаши қуйидагича: транспортёр ёрдамида махсус механизмга олдинма-кейин силос, беда пичани, омухта ем, лавлаги келиб тушади. Улар аралаштирилгач, емиш транспортёр орқали тарқатгичга юкланади.

Уч хўжаликда моллар тоифаларга ажратилиб, махсус рацион асосида боқилмоқда. Тўйимли озуқа таркиби 6 килограмм беда пичани, 8 килограмм сенаж, 4 килограмм майдаланган макка пояси, 12 килограмм силос, 2 килограмм сомон, 13 килограмм лавлаги, 3 килограмм омухта емдан иборат. Бўғоз сигирлар емишида эса 8 килограмм беда пичани, 4 килограмм сенаж, 5 килограмм жўхори силоси, 3 килограмм сомон, 3 килограмм омухта ем ва бошқа қўшимчалар бор.

Семинар-кенгашда республикамизнинг барча вилоятларидан вакиллар иштирок этишди. Биз уларнинг айримлари билан мулоқотда бўлиб, КОРК-15 агрегати хусусидаги фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашишларини илтимос қилдик.

Исмоил АЛЛАНАЗАРОВ, Урганч агросаноат уюшмасининг раиси.

— Чорвачиликни ривожлантиришда КОРК-15 агрегатининг аҳамияти катта. Унинг ёрдамида бир сменада 70—80 тоннагача сервитамин емиш тайёрланади. Озуқа ғоят сифатли, маҳсулдорликни кескин оширади, тежамкорлик кучаяди. Бироқ техника ускуналари, материаллар камёб ва қимматлашиб бораётгани туфайли бу механизмни сотиб олишга, қуришга барча хўжаликларнинг қурби етавермайди. Шу боис агрегатнинг арзон, ихчамроғини ишлаб чиқиш мақсадга мувофиқ. Бу колхоз ва совхозлар учун айни муддао бўлур эди. Сабаби минг бош қарамоли бор хўжалик учун бир кунда 20 тонна озуқа етарли. Ана шу режа амалга ошса, эҳтиёт қисм муаммоси ҳам камроқ бўлади.

Омон ТОИРОВ, Шофиркон район агрокомбинати бош директори.

— Ажойиб озуқа цехи зарбдор тармоқ соҳасидаги катта ютуқ. КОРК-15 ёрдамида бир сменада 80 тоннагача концентрат озуқа ишлаб чиқарилади. Маккажўхорини майдалаб, тўйимли емишга айлантиради. Яна бир муҳим томони шуки, қиш кунларида бу озуқа жониворларга совуқлик қилмайди. Янгилик кенг жорий этилса, шубҳасиз катта наф келтиради.

Ашур ҚЎЗИЕВ, Ромитан район деҳқончилик-саноат уюшмаси раиси.

— КОРК-15 агрегати районимиздаги «Октябрь 50 йиллиги» давлат хўжалигида ишга туширилган. Унинг шарофати туфайли совхоз бу йил давлатга гўшт ва сут топшириш режасини ортиғи билан бажарди. Меҳнат унумдорлиги ортди, маҳсулот таннархи арзонлашмоқда. Оғир иш жараёнлари енгиллашди.

Кези келганда Ҳ. Олимжон ва С. Сегизбоев номли совхозлардаги бир-бирига қарама-қарши манзара ҳақида тўхталиш жоиз. Биринчи хўжалик фермасида 802 бош қорамол меҳр билан парваришланаяпти. Шундан 340 таси соғин сигир. Фермада 21 соғувчи, 18 молбоқар, озуқа цехида эса 7 ишчи меҳнат қилади. Уларнинг ўртача ойлик маоши 400—450 сўм атрофида. Соҳа ходимларига октябрь ойидан 25 фоиз қўшимча ҳақ тўланмоқда. Совхоз бу йил октябрь охирида давлатга сут топшириш режасини бажарди. Гўшт етиштириш юзасидан белгиланган марра ҳам яқин кунларда эгалланади. Ҳозирча истеъмолчиларга 200 тоннадан ортиқ гўшт топширилди.

Хўжаликда қишловга пухта тайёргарлик кўрилди. Етарли миқдорда озуқа жамғарилган, молхоналар таъмирланган. Оқ чашма соҳибаларининг унумли меҳнат қилиб, кўнгилли дам олишлари учун шароит яратилган. Илғорлар моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантириб борилаяпти.

Султон Сегизбоев номли совхозда бу йил асосий тармоқ пахтачиликда қувончли ютуқлар қўлга киритилди. Белгиланганидан кўп оқ олтин йиғиштириб олинмоқда. Моддий манфаатдорлик ҳам чакки бўлмади. Чорвачилик соҳасидаги ишлар эса кўнгилдагидек эмас. Қишловга яхши тайёргарлик кўрилмади. Озуқадан фойдаланиш, ишни график асосида ташкил этишда камчиликларга йўл қўйилмоқда. Молхоналар таъмирланмаган, шифер ва ойналари синган. Зооветеринария қоидаларига риоя этилмаяпти. Моллар тизза бўйи балчиққа ботган. Шу боис катта маблағ сарфлаб келтирилган зотдор сигирларнинг айримлари мажбурий гўштга топширилмоқда. Хўш, бу аҳволда 1.114 бош қорамол қишдан қандай чиқади? Ушбу саволни хўжалик бош зоотехниги Иброҳим Бекмирзаевга берганимизда у ходимларнинг ойлик маоши камлиги, молхоналарни таъмирлаш учун қурилиш материаллари ажратилмаётганлигини куйиниб гапирди.

Бу гапда жон бор. Ҳозирги қийин шароитда 150—200 сўм маош билан кун кечириш қийин. Шу боис ишчи ва хизматчиларнинг маошини ошириш керак. Шунда кадрлар қўнимсизлиги барҳам топади, одамлар иштиёқ билан меҳнат қилишади. Қурилиш материаллари тобора камайиб бораётганлиги ҳам рост. Лекин тадбиркорлик, қатъиятлик бор жойда ҳамма нарсанинг чораси топилаяпти. Масалан, баъзи фермаларда ойна ўрнида плёнка ишлатилаяпти. Бу вақтинчалик бўлсада, ҳар ҳолда молларни қишли-қировли кунлардан беталофат олиб чиқиш имконини беради. Излаган имконият топади, деб бежиз айтишмайди.

Ф. АЛИМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» махсус мухбири.

СУРАТЛАРДА: 1. Семинар-кенгаш қатнашчиларидан бир гуруҳи. 2 ва 3. КОРК-15 агрегатининг иш жараёнларидан лавҳалар.
Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

ҲОСИЛДОРЛИК ОМИЛИ

ПАФ-61 янги биостимуляторини яратган олимлар бу йилги мавсумда пахтакорлар олдида катта синовдан ўтдилар. Чигитни экиш олдидан дорилаш ва унинг униб чиқиш хусусиятини ошириш учун мўлжалланган МАФ-61 Сирдарё давлат педагогика илмгоҳининг кимё лабораториясида яратилди.

Мавсум якунлари бу дори пахта ҳосилдорлигини гектарига 3—4 центнер оширишини кўрсатди. Пахта етиштиришни кўпайтиришда бу қандай имкониятлар яратишини ҳисоблаб чиқиш қийин эмас. Мутахассислар эса бир неча сабабларга кўра бу дорига қизиқиш билан қарашмоқда. Дори ғўзанинг ўсишини тезлаштиришдан ташқари ғўза касалликларига қарши таъсир ўтказиши ҳам аниқланди.

Дорининг бу хусусияти Сирдарё вилояти хўжаликларининг тажриба далаларида янгиликни синаб кўриш даврида аниқланди. Дори таркибидаги азотли бирикма чигитнинг барвақт униб чиқишига, тез ўсиши ва ривожланишига ёрдам беради, кўсакларнинг етилиши 6—7 кун тезлашди. Дориланган чигит экилган майдонларда ғўза илдиз касали ва гоммоз (ўсимликнинг сўлиб қолиши) касалликларига бардошлилигини анча оширади.

— Дори бир неча йилдан буён ишлаб чиқаришда кенг миқёсда синаб кўриляпти,— дейди республика қишлоқ хўжалик вазирлиги пахтачилик бошқармасининг бошлиғи Р. С. Назаров. — Тажриба турли иқлим зоналарида — Фарғона водийсида, Хоразм, Жиззах ва Сирдарё вилоятларида ўтказилмоқда. Ўтган йили 50 минг гектардан ортиқ ерга ПАФ-61 билан дориланган чигит экилди. Бу йил эса янгилик жорий этилган экин майдонлари уч баравар кенгайди. Тошкент вилоятининг пахтачиликка ихтисослашган хўжаликлари, шунингдек Қозоғистоннинг Чимкент вилоятидаги пахтакорлар биостимулятордан биринчи марта фойдаландилар.

Бу йил ҳам натижалар чакки эмас. Масалан, Сирдарё вилоятининг Сайхунобод, Жиззах вилоятининг Дўстлик районлари хўжаликларидаги тажриба далаларида ғўзанинг илдиз чириш касаллиги ва гоммозга бардошлилиги бошқа далалардагига нисбатан 5—10 баравар юқори бўлди. Дори касаллик қўзғатувчи микробларни ўлдиришини, у ғўза касалликлари туфайли ҳосилнинг нобуд бўлишига қарши самарали восита эканлигини исботловчи янги далиллар олинди.

Республика пахта далаларида ҳар йили 5—6 хил янги дори синаб кўрилади. Биз ПАФ-61 дорисининг имкониятларини тағин ҳам яхшироқ ўрганиб, сўнгра уни кенг жорий этиш учун тавсия қилиш мақсадида тажрибалар туркумини давом эттирмоқчимиз. Сирдарё педагогика илмгоҳининг доценти, кимё фанлари номзоди С. Убайдуллаев, иқтисод фанлари номзоди Ш. М. Йўлдошев ва Қишлоқ хўжалик вазири М. И. Исломовдан иборат олимлар гуруҳи, шубҳасиз, зарур ва самарали биостимулятор яратдилар. Тармоқда мамлакатимизда ишлаб чиқарилган кимёвий дорилар етишмаётганлигини, шунингдек, бундай дориларни хориждан сотиб олиш учун маблағ йўқлигини ҳисобга олсак, янгилик аҳволни ўнглаб олишга ёрдам беради, чунки уни оммавий равишда ишлаб чиқарса арзийди.

ПАФ-61 дорисини жорий этиш натижасида ҳар йили чет элдан чигитни дорилаш учун «Тягам» дорисини харид қилишга сарфланадиган 10—12 миллион сўм хорижий валютани тежаш мумкин бўлади. Республикамизда яратилган бу дори ғўзанинг касалликларга бардошлилигини оширади. Бунинг устига у экология жиҳатидан зарарсиз бўлиб, чигитни дорилаш учун ишлатиладиган кўпгина кимёвий моддалар заҳарлидир. Янгиликнинг яна бир афзаллиги бор: бир гектар ерга экиш учун етадиган чигитни дорилашга 3—5 грамм ПАФ-61 кифоя қилади, яъни республика пахтазорларига экиладиган чигитни дорилаш учун атиги 10 тоннаси етади. Бу янгилик синовлар натижасида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришига йўлланма олса, жуда катта наф келтириши шубҳасиздир.

Л. СТРУННИКОВА,
ЎзТАГ мухбири.

ЗИЁДАСИ БИЛАН

Бухоронинг Пешку районидаги Фрунзе номли жамоа хўжалиги сабзавоткорлари бу йил ҳар қачонгидан унумли меҳнат қилдилар. Ердан, сувдан, техникадан самарали фойдаланиш натижасида мўл-кўл маҳсулот етиштиришга эришилди. Эл дастурхонига 564 тонна ўрнига 600 тонна сабзавот тортиқ этилиб, йиллик режа ошиғи билан уддаланди.

Райондаги Ибн Сино номли, Куйбишев номли жамоа хўжаликларида ҳам бу соҳада баракали ҳосил олинди. Айни кунда кузги-қишки ишлар қизитиб юборилган. Ҳосилдан бўшаган майдонлар ўғитланиб, пешма-пеш ҳайдовдан чиқарилмоқда.

ТАМАЛ ТОШИ

Пахтачилик — «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги иқтисодиётида етакчи тармоқ. Бу борадаги йиллик режа 110 фоизга адо этилди. Файзулла Фозилов, Гадой Ҳантов, Маҳмуд Саноев, Икром Ҳайдаровлар етакчилигидаги бригадаларда ҳосилдорлик 40—45 центнерга етказилди.

Айни кунларда хўжаликда кузги-қишки ишлар қизғин. Далалар ғўзапоядан тозаланиб, шудгорлашга тайёрланаяпти. Бу борада Бозор Номозов, Мурод Қурбонов, Даврон Саноев каби механизаторларнинг ғайрати таҳсинга лойиқ. Улар ўз тракторларини унумли ишлатиб, келгуси йил ҳосилининг тамал тошини қўйишда ибрат бўлишаяпти.

С. ҚОДИРОВ.

ҚИСҚА САТРЛАРДА

«Ташавтоматика» заводида ёғочга ишлов берувчи универсал дастгоҳларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Бундай ускуналарни тайёрлашдан олдин унга бўлган талабни ўрганишди. Янглишмаган эканлар. Дастлабки 30 та дастгоҳни «талаб» кетишди. Кооперативлар, кичик корхоналар, хусусий кишилар бу дастгоҳларни сотиб олдилар.

* * *

Ўзбекистон меъморлар уюшмасида меъмор Ф. Турсунов асарлари шахсий кўргазмаси очилди. Кўргазма меъморнинг 60 йиллигига бағишланган. Бу ерга унинг чизмалари, танловга қўйилган лойиҳалари, суратлари, ранг-тасвир асарлари қўйилган. Унинг машҳур лойиҳалари орасида Чорвоқ ГЭСи қурувчиларига бағишланган «Фарҳод» ёдгорлиги, Тошкент «Олмазор» мавзеси, СССР Халқлари дўстлиги музейи, Республика Пионерлар саройи, Ўзбекистон рассомлар уюшмасининг кўргазма павильони, бошқа кўплаб иншоотлар бор.

* * *

Самарқанд дорилфунуни олимлари билан «Омскстрой» бирлашмаси мутахассислари ишлатиб бўлинган кимёвий қоришма, иссиқлик электр марказларининг куллари, бошқа бир қанча шунга ўхшаш иккиламчи хомашёдан фойдаланиб, иссиқликни сақловчи материал ишлаб чиқдилар. Бу материал ўзининг юқори технологик хоссалари билан ажралиб туради ва Самарқанд қурилишларида муваффақиятли синовдан ўтказилди.

ЎН САККИЗ ХИЛ МАҲСУЛОТ

Гулистон сут заводи чиқараётган ўн етти хил маҳсулот ёнига яна битта —шўртанг пишлоқ қўшилди. Маҳаллий усталар уни ишлаб чиқариш сирларини ўзлаштириб олишди.

Корхона ҳар куни 60 тоннага яқин хилма-хил сут маҳсулотлари чиқармоқда. Гарчи кейинги вақтда бу маҳсулотларга талаб кучайган бўлса-да, у вилоят маркази барча аҳолисини таъминлашга етиб ортади. Айни пайтда корхона меҳнаткашлари исталган вақтда ишлаб чиқаришни кўпайтиришга тайёрдирлар — бунинг учун ускуналар қуввати етарли. Фақат хом ашё узлуксиз етказиб берилса бас.

ҚЎШ ХАБАР

Нишон пахта тозалаш заводи қошидаги иссиқхонада бундан уч йил илгари Тоҳир Бадриддинов ташаббуси билан лимонзор барпо этилганди. Бу йил у ёппасига ҳосилга кирди. Шунингдек, бу ерда кўк пиёз, укроп, кашнич ҳам етиштирилмоқда.

— Мақсадимиз бу ишлардан фойда кўришгина эмас, — дейди завод директори Исмоил Абдураҳмонов. — Муҳими, ишчиларимиз дастурхонини қиш ойларида витаминли неъматлар, кўкатлар билан таъминлашдир.

* * *

Ховосдаги «Октябрь 70 йиллиги» давлат хўжалигида кузги-қишки тадбирлар уюшқоқлик билан амалга оширилмоқда. 3.200 гектардан ортиқ экин майдони тез ва соз шудгор қилинаяпти. Мавжуд 12 та ҳайдов трактори унумли ишлатилмоқда. Акрам Ёқубов, Усубжон Юсупов, Ҳасанбой Тоҳиров каби механизаторлар ҳамкасбларига ўрнак. Уларнинг ҳар бири кунига 6—7 гектар ерни шудгорлашмоқда.

— Бу муҳим юмушдан олдин далалар ўғитланмоқда, — дейди хўжалик бош агрономи Даврон Рустамов. — Ажратилган пайкалларга гектарига 25—30 тоннадан гўнг солаяпмиз. Гипс қатлами яқин, кучли шўрланган ерларни 80—90 сантиметр чуқурликда ағдараяпмиз.

«Боғбон» ишлаб чиқариш ширкатининг бу йилги даромади 800 минг сўмдан ошиб кетди. Мичурин номли давлат хўжалигининг тупроғи шўр ҳудудида ташкил этилган бу ширкатда 1000 тоннадан ортиқ узум, 112 тонна пахта, шунингдек, олма, ўрик, шафтоли, беҳи ва бошқа маҳсулотлар етиштирилди.

— Жорий йил натижалари янада унумли ишлашга даъват этмоқда, — дейди раис Аббос Бектўраев. — Келгуси кўкламда токзорни беш, боғларни ўн гектарга кенгайтирамиз.

Ширкат аъзолари токларни вақтида қирқиб, яхшилаб кўмдилар. Айни кезларда мевазорларда кузги-қишки ишлар бажарилаяпти. Каримжон Имонов, Ойимгул Дониёрова, Санобар Эшқўзиева сингарилар бошқаларга ўрнак бўлишмоқда.

П. ЭРГАШЕВ.

ОБОД ВА КЎРКАМ

Бир келиб кетинг, қишлоғимизга... Бу қўшиқ радиодан янграганда Ульянов районидаги қишлоқларда истиқомат қилувчи аҳоли илгари кўпинча ўксинарди. Ўзлари меҳнатсевар, меҳмондўст бўлгани билан улар яшайдиган қишлоқлар кўримсиз, тупроқ йўлкалару пахса деворлардан иборатлиги учун меҳмон келиб қолса, хижолат тортишарди. Тасаввур қилинг, ташриф буюрган меҳмонни бошлаб боришга бутун бошли қишлоқда ақалли битта чойхона топилмаса, клуб, кинотеатр, тиббий масканлар, болалар боғчаси, туғуруқхона ҳақида, майли эсламай қўяқолайлик. Меҳмонга ҳаммомга тушиши учун, ё врачга кўриниши учун район марказига борамиз деб иқрор бўлиш ҳалол меҳнат қилиб келаётган кишиларга осон деб ўйлайсизми?

Ҳечдан кўра кеч, деганлар. Ҳартугул бу кемтиклар ва нуқсонлар бартараф қилиниб, ўтмишга айланиб қоляпти. Қишлоқларни обод қилиб, чирой очдиришга бугун алоҳида эътибор берилмоқда. Ульянов район марказида фаолият кўрсатаётган хўжаликлараро механизациялашган кўчма колонна қишлоқлар қиёфасини кўркамлаштиришга қаратилган бунёдкорлик ишларини олиб бормоқда. Мазкур ташкилот 1989 йилнинг декабрь ойида ташкил топган эди. Кўчма колоннанинг 170 кишилик ишчи-хизматчилари икки йил давомида ўз кучлари билан 3,5 миллион сўмлик қурилиш-тиклаш ишларини амалга оширдилар. Бошқача қилиб айтганда турли қишлоқларда ўнлаб ижтимоий ва маданий-маиший биноларни қуриб, фойдаланишга топширдилар.

Амалдаги йилда бунёдкор ташкилотининг вакиллари А. Навоий номли давлат хўжалигининг Қоратепа қишлоғида 20 ўринли ҳаммом ҳамда тиббиёт амбулаторияси, «Ленинизм» ва Қорахўжа қишлоқларида фельдшерлик-акушерлик масканини қуриб битказдилар. Бекниёз Шоҳимардонов, Икром Жовлиев, Шавкат Хасанов, Йўлдош Тўйчиев, Холаҳмад Раҳмонов бошчилигидаги бригадаларнинг азаматлари ушбу иншоотлар қурилишида унумли ва сифатли меҳнат қилиб, яхши натижаларни қўлга киритдилар.

«Москва» давлат хўжалигининг Ғалатентак қишлоғида, «Ғалаба» давлат хўжалигининг Зарқуноқ қишлоғида смета қиймати 110 минг сўм бўлган тиббиёт маскани, «Ўзбекистон комсомоли 50 йиллиги» давлат хўжалигининг Қатағон қишлоғида смета харажатлари 250 минг сўм бўлган намунали дала шийпони барпо этилмоқда. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Бугун район ҳудудида биронта хўжалик йўқки, бунёдкор ташкилотнинг вакиллари болалар боғчаси, тиббиёт маскани, чойхона, ҳаммом, бошқа ижтимоий иншоотлар қурмаётган бўлсин. Холис фикр юритадиган бўлсак, бу атрофдаги қишлоқларда истиқомат қилаётган аҳолининг кўпчилиги турар жойлари билан мақтана олмайдилар. Улар яшаб турган иморатлар асосан якка тартибда, пахсадан тикланган, коммунал қулайликларга эга эмас. Жумҳуриятимиз Президентининг махсус фармонида уларнинг турмуш маданиятини кўтариш, турар-жойлар билан таъминлаш масаласи ўз фойдасини топган. Бугун қишлоқ аҳлига томорқалар ажратиш, якка тартибда уй-жой қуришга ер ажратиш пайсалга солинмай жадал ҳал қилинмоқда. Натижада уй-жойлар қурилиши қишлоқларда ҳар қачонгидан кенг қулоч ёйган. Якка тартибда уй-жой қурувчиларга тахта-ёғоч ва бошқа материаллар топишга яқиндан ёрдам кўрсатилаётганига қарамай, якка тарибдаги иморатсозлик тинкани қуритадиган даражада оғир юмушдир. Буни бир назар ташлашда илғаб олиш мумкин. «Қашқадарё» давлат хўжалигининг раҳбарияти уйни янгилашга кучли эҳтиёж сезган, камқувват оилаларни турар-жой билан таъминламоқда Савхоз дирекцияси кўчма колонна раҳбарияти билан шартнома тузган. Келишувга биноан қурувчилар совхознинг турар жой ва маданий-маиший бинолар қуришга доир ишлаб чиқилган дастурини мазкур ташкилот жамоаси амалга оширади. Шу кунларда қурувчилар савхознинг Тиллаюлғун, Денов ва Дуроза қишлоқларининг ҳар бирида 10 тадан 4 хонали шинам уйлар бунёд этишмоқда. Ҳар жиҳатдан қулай бу уй-жойлар биринчи галда яшаш жойи кўримсиз хонадонлар аъзоларига берилади. Шу кунгача 6 та уй фойдаланишга топширилди. «111-Интернационал» давлат хўжалигида бундай уйлардан ўнтаси бунёд этилмоқда. Улардан бештасида ҳовли тўйлари бўлиб ўтди. Совхозлар ҳудудида аҳоли учун уй-жойлар барпо қилишда Шавкат Омонов, Амирқул Хайитов бошлиқ бригада қурувчилари ғайрат билан меҳнат қилишяпти. Улар янги йил арафасида қолган уйларни ҳам қуриб фойдаланишга топшириш ниятидалар.

— Бажарадиган ишларимиз жуда кўп,—дейди кўчма колонна бошлиғи Довуд Сиддиқов,—ҳар бир қишлоқда болалар боғчаси, ҳаммом, чойхона, тиббий маскан, мактаблар бунёд қилишимиз керак. Булардан ташқари ўнлаб турар жой бинолари қурилади. Келгуси йилдан эътиборан бажараётган йиллик ишларимиз кўламини сезиларли оширмасак бўлмайди...

Ҳа, Ульянов районидаги қишлоқлар чиройини очиш жадал бормоқда. Яқин йиллар ичида улар таниб бўлмас даражада ўзгаради. Қишлоқларга кўркам қиёфа бахш этишда хўжаликлараро механизациялашган кўчма колонна азаматлари муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

Ж. ЮСУПОВ.

АХБОРОТ

ИЖАРАЧИ ШОЛИКОРЛАР

«Амударё» давлат хўжалиги аҳолиси энди ўзи етиштирган гуручдан палов дамлайди. Хўжаликда шоли етиштиришни ўзлаштириб олишди.

Баҳор фаслида 13 гектар ер ажратилиб шоли экилганди. Уни ижарачилар —Қаҳрамон Оллобердиев бошлиқ оилавий звено аъзолари парваришлашди. Лекин бу ишдан шубҳаланганлар кўп бўлди, шунга қарамай синов муваффақиятли чиқди: деҳқонлар 30 тонна шоли олдилар, бинобарин таннархи жуда арзон тушди.

Уларга бу муваффақият қанот бағишлади. Келаси йили давлат хўжалигида 50 гектар ер шолига ажратилади. Ҳозирча далаларни ювишмоқда. Бундай қилинмаса маҳаллий шароитда юқори ҳосил олишга умид ҳам қилиш мумкин эмас.

ЯНГИ УСУЛ ЎЗИНИ ОҚЛАДИ

Ангор районидаги Октябрь 50 йиллиги номли жамоа хўжалигининг чорвадорлари қишни хавотирсиз кутиб олмоқдалар. Аёзли кунлар олдидан бу ерда 1800 тонна хашак, 1300 тонна сенаж, 300 тонна беда пичани, қарийб 80 тонна витамин уни тайёрлаб қўйилди. Барча озуқа, ем-хашак турлари бўйича режа топшириқлари анча ошириб бажарилди. Шундай қилиб, бу ерда бузоқлар яхши боқилади, уларнинг еми хилма-хил бўлади.

Ваҳоланки, аввалги йилларда ҳар бир қиш фасли хўжалик учун ҳақиқий офат бўларди. Январь ойидаёқ ем-хашак етишмас, уни қўшнилардан сўрашга тўғри келарди. Меҳнатни ташкил этишнинг янги шакли бундай камчиликни тугатишда ёрдам берди. Энг аввало озуқа ишлаб чиқаришни алоҳида тармоқ сифатида ажратиб чиқардилар, тармоқни техника ва транспорт, ўғит билан таъминладилар. Бундан ташқари далаларнинг ҳаммасини оилавий звенoларга бериб, фойдали шартномалар билан уларни қизиқтириб қўйдилар.

Бу иш ўзини оқлади. Н. Турсунов, Р. Салимов, Д. Чориев бошлиқ оилавий бўлинмалар мавсумда беш марта, гектар бошига қарийб 160 центнер беда ўриб олишди. А. Хушбоқов бошлиқ оила маккажўхорикорлари ҳам кўнгилдагидек ишладилар. Бу гал жамоа хўжалигида улар меҳнати туфайли 800 тоннага яқин силос ғамлаб қўйилди. Чорвадорлар ўз меҳнатларидан мамнун бўлишди, оладиган иш ҳақлари ҳам анча кўпайди.

Ўрганганинг фойда

ДАВР-ДАВРОН ИШБИЛАРМОННИКИ

Бугунги кун тадбиркорлик ва ишбилармонликни талаб этмоқда. Агар биз бошқа халқлар тажрибасидан хулоса чиқарадиган бўлсак, тўқ ва фаровон яшашимиз учун беҳисоб имкониятларимиз борлигини яққол ҳис қиламиз. Бизда қаерлардадир эътиборсиз қолиб кетадиган пахта Германияда қайта ишланиб, жинси шимлар тайёрланмоқда. Бизда мутлақ эътиборсиз қоладиган ғўзапоя тўпчиғидан АҚШда чорва моллари учун тўйимли озуқа тайёрланмоқда. Японияда эса биз бефойда ёқиб юбораётган дарахт тўнгакларидан олий нав қоғоз ишлаб чиқариляпти. Хитойда биз истеъмол қилишга одатланмаган товуқнинг оёғи ва ичак-чавоғидан дели-катес таоми тайёрланадики, буни истеъмол қилганлар мазалилигига ҳайрон қолишади.

Хитойдаги «Тўрт денгиз» фирмаси мутахассислари республикамизда бўлиб, шартномачи шериклар қидиришмоқда. Бу фирманинг фаолияти жуда кўп қиррали. Жумладан, товуқнинг оёғидан ва ичак-чавоғидан жуда мазали таом тайёрлаб, ресторанларга беради. Умуман Хитойда товуқнинг ҳеч бир аъзоси ташлаб юборилмайди.

Хуллас, Асакадаги паррандачилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори Ҳошимжон Тешабоев хитойлик ишбилармонларни Тошкентда учратиб қолди. Уларни бирлашмага таклиф қилиб, ўзаро суҳбат қуришди. Буни қарангки, бирлашма бўйича сўйилган товуқлардан йилига 900 тонна чиқит чиқар экан. Ўзаро шартномага мувофиқ ана шу чиқитни фирма сотиб оладиган бўлди. 6,5 миллион сўмлик шартнома тузилди. Бирлашмада бу ишга тайёргарлик кўрила бошланди. Келаси йил март ойидан бошлаб, чиқитлар Хитойга жўнатила бошланади.

Қаранг, чиқит ҳисобига 6,5 миллион сўм ишлаб топса бўларкан. Бундай имкониятлар озмунчами?

«Тўрт денгиз» фирмаси эса паррандабоқарларга шакар, чой, картошка, кийим-кечак, чок машиналари етказиб берадиган бўлди.

Бирлашмада ҳозир у ердан олинган чок машиналарини бўш хоналарга ўрнатиб, тикувчилик корхонаси ташкил этишга тайёргарлик кўрилмоқда.

— Кейинчалик хитойликларнинг деликатес таом тайёрлаш технологиясини ҳам сотиб олиш мумкин, — дейди Ҳ. Тешабоев, — Шунингдек, пар болиш ишлаб чиқаришни ҳам йўлга қўйиш ниятимиз бор.

Илғор тажрибани четдан ўрганиш ҳам фойдали. Аммо ўзимизда ҳам ана шундай тажрибалар кўп-ку. Агар биз ишлаб чиқаришни илғор тажрибалар асосида ташкил эта олсак, ютуқларимиз чексиз кўпайиши табиий.

Худди мана шу бирлашманинг 2-фабрикасида партком котиби бўлиб ишлаётган, яхшигина маош олаётган Рустамжон Бадалов ишини ташлаб, ижарачи бўлишга қарор қилганида, кўпчилик бунга ҳайрон бўлишганди. У шартнома асосида 11 та паррандахонани ижарага олди. У 70 кунда 230 тонна парҳез гўшт етиштирди. Паррандаларнинг ҳар бирини бир кунда ўртача 14 грамм семиртиришга эришилди. Ваҳоланки, ижара пудратига ўтмаган жамоаларда бу кўрсаткич 11 граммни ташкил этди. Паррандаларни соғлом сақлаш ҳам бошқа бригадаларга солиштирганда 5—6 фоиз юқори.

Хўш, ижарада ишлаш бу жамоага қандай наф келтирди. Улар 700, ҳаттоки 1000 сўмга етказиб иш ҳақи олишди. Тежалган емнинг 50 фоизи уларга бўлиб берилди. Бригададагилар ижаранинг афзаллигига тўла тушуниб етишди. Бирлашма бўйича барча бригадалар ана шу усулга ўтишса, бугунги эришилган натижадагига нисбатан ўнлаб тонна қўшимча гўшт етиштириш мумкин. Бунинг учун аслида ҳеч нарса талаб қилинмайди, ўзимизнинг уюшқоқлигимиз ва интизомлигимиз билан ҳам жуда фойдали ишларни амалга оширишимиз мумкин.

Бирлашмада барча бригадаларни ижарага ўтказиш учун ҳаракат қилинмоқда. Шу йўл билан емни тежаш, гўшт етиштиришни кўпайтириш мумкин. Қолаверса, бирлашмада паррандачиликнинг ўзи билангина шуғулланиладиган бўлса, кўп имконият бой берилишини тушуниб етилди. Ҳар қалай бирлашма хитойлик фирма ишбилармонлари каби ёрдамчи хўжаликларни ривожлантиришга эътибор бера бошлади.

Бундан беш-олти йил илгари паррандачилик фабрикасида гилам тўқийдиган цех ишга туширилди, дейилса, анча шов-шувга сабаб бўларди. Энди эса бундай янгилик одатдаги воқеа бўлиб қолди. Ҳақиқатан ҳам бирлашмада гилам тўқийдиган цех ташкил этилиб, ҳар ойда ўртача битта гилам тайёрланмоқда. Гиламдўзлар дастлабки маҳсулотни бозорга олиб чиқишди. Гиламни 2 минг сўмга сотиб олиш учун харидор топилди. Келгусида цехни кенгайтириш, қолаверса Хитойдан олинган чок машиналари ёрдамида тикувчилик бўлими ташкил этиш кўзда тутилмоқда.

Бирлашмада яна бир соҳа — асаларичилик юзага келди, 250 яшик асалари боқилмоқда. Асаларичилар ижара усулида ишламоқдалар. Бу соҳанинг истиқболи порлоқ эканлигидан ҳеч ким шубҳаланмайди.

Ҳар қалай турли чеклашлар таъсирида кўпгина жамоаларнинг тинкаси қуриган бўлса, эндиликда фойдали иш қилиш хусусида изланмоқда. Бу ерда кунига 50 тонна асфальт тайёрлайдиган цех ҳам ишга туширилди. Бир пиширишда 50 тонна оҳак тайёрлайдиган ва кунига минг-минглаб ғишт ишлаб чиқарадиган цехлар ҳам дуруст самара бермоқда. Уларда юзлаб киши иш билан таъминланди. Яқин атрофда яшайдиган аҳоли буюртмалари тез бажарилмоқда.

Бугунги кунда тадбиркор ва ишбилармон бўлмаганлар инқирозга учрайди. Биринчи навбатда истиқболни ўйлаш керак. Ишчиларга қулай меҳнат шароити яратилмас экан, улар унумли ишлай олмайди. Ана шундан келиб чиқиб, ёрдамчи хўжаликни кенгайтириш тадбири кўрилмоқда. Бугунги кунда бирлашма ёрдамчи хўжалигида сигир, новвос, қўй боқилмоқда. Сигирлардан олинган сут ишчиларга тарқатилмоқда.

Юқоридаги мисоллар шундан далолат берадики, мустақиллик шароитида ҳар қандай мушкулни ечиш учун ишбилармонликни намоён этишга имкон яратилди. Ана шу имконни бой бермаслик жуда-жуда муҳимдир. «У етишмаяпти, бу етишмаяпти», деб оҳ тортиш ўрнига иш билсак, хитойликлардан, японияликлардан, америкаликлардан қолишмайдиган жуда ажойиб юмушларни қила оламиз. Вақт келиб, шубҳасиз, бунга барчамиз амин бўламиз.

И. ЭГАМНАЗАРОВ,
К. НИШОНОВ.

Фан—ишлаб чиқаришга

ЖАЙРОНЛАРНИНГ ЯНГИ МАКОНИ

Жайронлар ҳозир қаерда яшайди? Бу саволга Орол денгизининг қуриб қолган тубида, деб жавоб берсак ҳамма учун кутилмаган жавоб бўлиши мумкин. Ҳазиллашаяпсиз, дейсизми, йўқ, ундай эмас. Ахир буни икки олим — биология фанлари номзодлари Санъат Тожиев билан Валижон Маҳмудов тасдиқлаб туришганидан сўнг шубҳаланиб бўлармиди. Улар яқиндагина Орол минтақасидан қайтиб келишди. Олимлар Орол фожиаси натижасида қуп-қуруқ саҳрога айланган ерга ўзлари кўникиб қолган Устюртни ташлаб келган ажойиб жониворларни ўз кўзлари билан кўришибди.

Тўғри, бунинг қизиқ бир тафсилоти ҳам аниқланди: жайронларни жумҳурият Фанлар академияси ботаника илмгоҳининг тажриба ерларини гиламдек қоплаб олган ширали ўтлар жалб этибди. Бу ерда етилган ўсимликларнинг намуналарини олимлар Тошкентга олиб келишди. Улар орасида изень, кўп йиллик жавдар, қора саксовул, Ўрта Осиё ўсимлик дунёсининг бошқа бир неча хиллари бор. Бу ўсимликлар шўрҳоқ ерларда жуда яхши ҳосил бериб келган. Ваҳоланки баҳор фаслидагина бу ерларнинг шўри ювилган. Шундай қилиб, янги яйловлар вужудга келтириш имконияти исботланди, айни вақтда экологик фалокат марказида тупроқни мустаҳкамлашнинг яна бир усули топилди.

Оролда ўтказилган илмий тажриба Ўзбекистонда чорвачилик учун озуқа етиштиришнинг имкониятларидан самарали фойдаланиш борасида илмгоҳ олиб бораётган катта ишларнинг бир қисмидир. Ушбу ишнинг нақадар аҳамиятли эканлигини қуйидаги рақамлардан ҳам билиб олса бўлади: фақат кейинги йилларнинг ўзида республикамизда қарийб уч миллион гектар жуда яхши табиий яйловлар йўқ бўлиб кетди.

Озуқа муаммоларини ўрганиш билан шуғулланаётган илмгоҳ ходимлари кўз ўнгида аянчли бир манзара пайдо бўлди: яқин-яқингача ям-яшил гиламдек ястаниб ётган яйловларда ўт ўсган жойлар кичик-кичик лахтакка ўхшар, уларда маза-матраси кам, ҳатто моллар ейишига арзимайдиган кўкатлар кўзга ташланарди. Бу энг аввало Оролнинг қуриши натижасида кучли шамоллар тупроқнинг устки унумдор қатламини учириб кетиши оқибатидир, Ярим чўл зонасида унумдор ерларни асоссиз равишда ҳайдаб юбориш, қимматбаҳо дарахтларни ёқиш учун кесиб кетиш, яйловлардан пала-партиш фойдаланиш ҳам салбий таъсир қилди.

Эндиликда биология фанлари доктори, профессор Ўринбой Ҳасанов бошчилигидаги олимлар гуруҳи бундай офатни қисқа муддатда тугатиш имконини берадиган тавсиялар тайёрламоқда.

Қорақалпоғистондаги тажриба участкаларида, шунингдек Бухоро ва Самарқанд вилоятларининг тадқиқотчилик станцияларида табиий яйловларни такомиллаштириш ҳамда озуқа базасини кенгайтиришга доир тадбирлар мажмуи ишлаб чиқилди.

Тупроқнинг тузилишига, экологик ва бошқа шарт-шароитларга қараб яйловлар ўттиз хилга ажратилди. Уларнинг ҳар бири учун жуда самарали парваришлаш усуллари ва фойдаланиш тартиби аниқланди. Бу яйловларга экиш учун озуқа экинларининг қурғоқчиликка ва жазирамага чидамли жами 15 тури танлаб олинди. Уларни парваришлаш натижасида чўл зоналаридаги яйловларнинг ҳосилдорлиги бир ярим-икки баравар, ярим чўлларда эса икки-тўрт баравар ошади. Қоракўлчилик илмий-тадқиқот илмгоҳи, «Средазсельхозмеханизация» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ва Бишкекдаги «Корммаш» конструкторлик - технология илмгоҳининг ходимлари билан биргаликда яйловлар ҳолатини яхшилашнинг ресурсларни тежайдиган ва табиий муҳофаза қилиш янги усуллари ишлаб чиқила бошланди.

Ишнинг ўзига хос томони шундаки, ўсимликларни махсус агрегатлар пуштага экади, айни вақтда кулранг-қўнғир тусдаги гипсли тупроқ 30—35 сантиметр чуқурликда шудгорланади. Дастлабки синовлар бундай усулда намлик яхшироқ тўпланишини, илдизларга ҳавонинг кириши яхшиланишини, бунинг устига яйловлар ҳосилдорлигини оширишга кетадиган харажатлар икки баравар камайишини кўрсатди.

Тадқиқотларнинг ана шу ва бошқа ижобий натижалари ҳақида гапирар экан, профессор Ў. Ҳасанов режалаштирилган ишлар жадвалига тўла-тўкис амал қилиб бўлмаётганини алоҳида уқтирди. Бу эса асосан қишлоқ хўжалик идоралари, лойиҳалаш ва қурилиш ташкилотларининг кўпчилик раҳбарлари илмий ечимларни амалда рўёбга чиқаришга шошилмаётганликлари, олимларга етарли ёрдам бермаётганликлари сабабли бўлмоқда. Бунга кўплаб мисол келтириш мумкин.

Шундай қилиб, Мўйноқ яқинида вужудга келтирилган яйловдаги ўтларни фақат жайронларгина муносиб баҳолади. Шу ерга яқин жойлашган «Орол» совхозининг чорвадорлари эса улар учун шу қадар танқис бўлган хашакни ўз вақтида тайёрлай олмадилар. Ана энди олимлар ўзларига ўзлари савол беришмоқда: ишлар омилкорона ташкил этиляптими? Ҳолбуки, нисбатан камроқ маблағ сарфлаб, бироз куч-ғайрат кўрсатилса, кўплаб гўшт ва бошқа чорвачилик маҳсулотлари олиш мумкин бўлади.

Л. ГРИГОРЬЕВ,
(ЎзТАГ).

Косонсой районидаги пахта тозалаш заводи жамоаси бу йилги ҳосилдан 26500 тонна хом ашёни қайта ишлаш учун қабул қилиб олди. Пахта толасининг сифатини аниқлашда корхона лабораторияси ходимларининг хизмати катта бўлмоқда.

СУРАТДА: ўз касбининг фидойиси Мақсуда Йўлдошева.

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

ЯХШИДАН БОҒ ҚОЛУР

Бу инсон ўзининг синчковлиги, беғуборлиги ва тадбиркорлиги билан кишида яхши таассурот қолдирарди. Мамарайим ака деса фақат Дарғом воҳасининггина эмас, балки бутун Зарафшон водийси одамлари: «Ҳа, пастдарғомлик колхоз раиси Мамарайим акамиʔ» деб унинг номини фахр ва ифтихор билан тилга олишарди.

Еш Мамарайимнинг болалиги юрт бошидан оғир пайтларни кечираётган долғали йилларга тўғри келди. Ҳамма фронтга сафарбар этилган. Қишлоқда кексалару аёллар қолишган. Урушнинг ташвиши фронт орқасида меҳнат қилаётганларнинг ҳам тинкасини қуритганди. Уруш туфайли колхозлар заифлашиб қолган эди. Пўлатчи қишлоқ Шўросидаги жамоа хўжалигида бор йўғи 6 жуфт ҳўкиз, 4 та отарава, 6 бош йилқи ва бир трактордан бошқа ҳеч вақо йўқ эди. Ана шундай оғир пайтда, яъни 1946 йилнинг кузида Сталин номли жамоа хўжалигига тажрибали деҳқон Мамарайим Муҳаммадиев раис қилиб сайланди.

— Мамарайим ака ажойиб иқтисодчи, тажрибали деҳқон ва тадбиркор раҳбар эди, — деб хотирлайди жамоа хўжалигининг донгдор бригада бошлиқларидан бири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, айни пайтда пенсионер Ниёзбиби Давлатова. — Ер ҳосилдорлигини оширишнинг бирдан-бир йўли уни маҳаллий ўғитга тўйдириш, деб биларди. Кеч куз ва қиш бўйи молхоналарда йиғилган гўнгни исроф этмай дала бошига чиқартирар, баҳорда ерга сочдирарди.

Дарҳақиқат, Ниёзбиби ая хўжалик раҳбарининг фаолиятини жуда тўғри баҳолади. Ҳар қандай шароитда ҳам раис ўз иродасига ишониб, хўжаликни оёққа турғазиш учун бутун куч ва ғайратини ишга соларди. Мавжуд экин майдони 670 гектарни ташкил этса, шундан 340 гектарига пахта, 200 гектарига бошоқлидон, 60 гектарига полиз, сабзавот экиларди. 30 гектар майдонда боғ бор эди. Жамоа хўжалигини иқтисодий жиҳатдан мустаҳкамлаш, чорвачиликни ҳам пахтачилик билан бир қаторда тараққий эттириш вазифаси кўндаланг турарди.

Энг муҳими, ернинг шўрини ювиш, уни гўнгга тўйдириш, қишда яхоб бериш каби тадбирларнинг юксак агротехника қоидалари асосида ўтказилиши раиснинг диққат-эътиборида эди. 12 та пахтачилик бригадаси аъзоларини ерларни маҳаллий ўғитга тўйдиришга сафарбар этди. Яхши ишлов— мўл ҳосилга гаров, деб бежиз айтишмаган. Ўша йили эрта кўкламда ерлар экишга

тахт қилиниб, чигит бир ҳафта олдин ерга қадалди. Эрта экkan, эрта ўради. Хўжалик миришкорлари ерни обдон ишлаб, ўғитга тўйдириб, юқори ҳосил етиштирдилар. Ҳосилдорлик гектар бошига 29 центнердан 40 центнерга кўтарилди.

— Тупроғимиз хазина, — дерди хўжалик раҳбари. — Ахир, ҳеч қачон бизда ҳосилдорлик гектарига 38 центнерга кўтарилмаган эди. Мана, киссамизда жарақ-жарақ пул бор.

Чиндан ҳам хўжалик архиви кўтариб кўрилса, 1951—1955 йилларда ҳосилдорлик ошиб борганлигининг шоҳиди бўласиз. Қишлоқ хўжалик экинларидан колхоз сурункали равишда мўл ҳосил олиб келганлиги, хўжаликка раҳбарлик қилишда тажрибали деҳқон фарзанди Мамарайим Муҳаммадиев кўрсатган ташкилотчилиги алоҳида диққатга сазовор.

— 1954—1955 йилларда хўжалигимиз эришган натижаларни яхши эслайман, — дейди ўша йиллари пахтачилик бригадасига бошчилик қилган, самарали хизматлари эвазига Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонига сазовор бўлган Хонбуви Имомова. — Раисимиз ишбилармон, тадбиркор ва тажрибали раҳбар бўлганидан жамоамиз Дарғом туманидагина эмас, балки Зарафшон воҳасида иқтисодий жиҳатдан бақувват хўжаликлардан бирига айланган эди.

Мен бошлиқ бригада кетма-кет олти йил гектаридан 40—42 центнердан, Ниёзбиби Давлатова етакчилигидаги жамоа эса 38—41 центнердан пахта топширди. Хўжаликда ҳосилдорлик 1955 йилда гектар ҳисобига 45 центнерни ташкил этди.

Ўша йили Олтипахса массиви ва Хончорбоғ даштидан ўзлаштирилган майдонлар 1.290 гектарга етказилди. Хончорбоғда арпа ва буғдой шунчалик серҳосил бўлдики, колхозчиларнинг уйлари, омборхоналар донга тўлди.

— Жуда яхши эслайман, — дейди айни пайтда «Зарафшон» деб номланаётган ўша жамоа хўжалигидаги 14-ўрта мактаб директори Асир Ҳайдаров, — оиламиздан 2 киши колхозда ишлаб, 2000 килограмм буғдой ва 5000 сўм пул олган эдик. Бир бизнинг оиламиз эмас, ҳамқишлоғимиз Зоит бобо оиласидан қизи ва ўғли билан қирқ минг сўм пул, 12 тонна ғалла олганини биламан.

Ҳа, ҳақиқатдан ҳам шундай бўлганди. Мамарайим ака Муҳаммадиев куч-ғайратлари туфайли шундай муваффақиятга эришилди. 1957 йили хўжаликда пахта ҳосилдорлиги гектарига 50 центнерга етиб, Зарафшон водийсида энг илғор жамоалардан бирига айланди. Ўша йили Самарқанд вилоятида унутилмас воқеа рўй берди. Сурункали юқори кўрсаткичга эришгани учун водийда биринчи бўлиб жамоа хўжалигидан икки донгдор бригада бошлиғи — Ниёзбиби Давлатова ва Хонбуви Имомовага Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонлари берилди. Яна беш киши: бошқарув раиси Мамарайим Муҳаммадиев, бригада бошлиқлари Исмоил Сафаров, Усмон Қувватов, Мирза Йўлдошев, Йўлдош Бобоёров Ленин ордени билан тақдирландилар. Шунингдек, 3 киши Меҳнат Қизил Байроқ ордени, олти киши медаллар билан мукофотланишди. Бу хушхабар бутун Зарафшон водийси бўйлаб кенг тарқалди. Ҳамма ёқда дув-дув гап: «Кечаги газетани кўрдингмиʔ Мамарайим Муҳаммадиев раис бўлган хўжалик қаҳрамонлар колхозига айланибди».

Бу ерда чорвачилик ҳам жадал ривожланди. Оқсой деган тоғ қишлоғида қорамолчилик фермасига тажрибали чорвадор Бурҳон Набиев, йилқичилик фермасига эса Жума Турсунов мудирлик қилишарди. 450 бош қорамол, шу жумладан 330 бош соғин сигир, 750 бош йилқи парвариш қилинди.

Инсон борки, ҳамиша саодатли кунларга интилиб яшайди. Ўтаётган умридан қониқмаслик, ниманидир ўзгартириш, яратиш ташвиши уни сира тинч қўймайди. Киши ҳар гал кўзлаган мақсадига эришгач, хаёлида яна янги режалар тузади, бировлар босиб ўтган сўқмоқлардан юргиси келади. Шу тариқа умр ўтаверади. Лекин шундайлар борки, нафақат ўз ҳаётлари, балки ўзгаларнинг ҳам турмуш турмушини ўзгартириш ташвиши билан яшайдилар, курашадилар, не-не машаққатли синовларга дуч келадилар. Бундай кишилар учун умрнинг мазмуни эл-юртни бахт-саодат ва фаровонлик оғушида кўришдан иборат.

Мамарайим Муҳаммадиев ана шу тоифадан эди. У колхозни юксалишнинг ойдин йўлига олиб чиққунча жуда кўп тўсиқларга дуч келди. Инсон боши тошдан қаттиқ, деганларидек, ҳаётидаги қийинчиликлар раиснинг пўлат иродасини бука олмади. Ўз меҳнати, ғайрат-шижоати билан хўжаликни илғорлар сафига қўшди. 1957 йилда колхозлар яна йириклаштирилди. 8 та майда ва камбағал хўжаликлар Сталин номли (ҳозирги «Зарафшон») йириклашган хўжаликка бирлаштирилди. Қудратли техника ва малакали кадрлар билан таъминланди. У киши хўжаликка 1964 йилгача раҳбарлик қилди. Карилик пенсиясига чиққач, бир неча йилдан кейин вафот этди.

Мамарайим Муҳаммадиевни ҳамма тажрибали раҳбар, тадбиркор деҳқон, меҳнатсевар инсон сифатида биларди. Асли етимликда ўсган, бутун онгли фаолиятини жамоат ишига, колхоз қурилишига бағишлаган, ўзидан кейин фақат яхшилик ва эзгулик қолдирган ҳокисар инсоннинг кўпларга сабоқ бўладиган катта ҳаёт йўлини рақамларга эмас, балки ҳамқишлоқларининг юрагида қолган мунаввар хотираларга таяниб яратишга ҳаракат қилдик. Табаррук ном покиза инсонлардан муқаддас хотирадир.

— Мамарайим аканинг бошқа фазилатларини ҳам айтмасак инсофдан эмас, —дейди бригада бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, айни пайтда меҳнат фахрияси, Ниёзбиби Давлатова. — У ақлли, мард, заҳматкаш, фидойи инсон эди. Айниқса, ундаги табиий камтарлик кишини лол қолдирарди. Мамарайим ака неки эъзозга, шарафга эришган бўлса, ҳаммаси ҳалол меҳнати, халққа яқинлиги туфайлидир.

Унинг хизматларини ҳукуматимиз муносиб тақдирлаганди. Икки марта Ўзбекистон ССР Олий Советига депутат қилиб сайланган эди. Икки марта Ўзбекистон ССР Олий Советининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланганди. Кўксини Ленин ордени ва бир неча медаллар безаб турар эди.

Мамарайим ака одамлар дарди билан яшади, халқ бахт-саодати йўлида курашди. Яхшидан боғ қолади, дейди халқимиз. Бу бежиз эмас. Мамарайим акадан ҳам яхши ном қолди.

Ҳозир ўзлигимизни англаш, қадриятларимизни тиклашга интилиш кучайган пайт. Халқ учун хизмат қилган, унинг ҳурмат-эҳтиромига сазовор бўлган кишиларнинг номлари абадийлаштирилмоқда. Мактаблар, жамоа хўжаликлари, қишлоқлар, кўчалар уларнинг табаррук номлари билан юритилмоқда. Шунга мувофиқ Самарқанд вилоятининг Пасдарғом районидаги бир пайтлар Мамарайим Муҳаммадиев раҳбарлик қилган ҳозирги «Зарафшон» жамоа хўжалигига унинг номи берилса, меҳнаткашларнинг дилидаги гап бўларди.

Мели БОБОҚУЛОВ.

ЧЕТ ЭЛ ХАБАРЛАРИ

АКЦИЯЛАР СОТИЛАДИ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС мухбири Борис Сидоров). Совет-Америка муносабатлари тарихида биринчи марта Совет Иттифоқи фуқароларига Америка компанияларининг акцияларини сотиб олиш ҳуқуқи берилди. Америкада чиқадиган нуфузли «Нью-Йорк Таймс» рўзномаси бугун шуни хабар қилди.

Америкадаги машҳур «Монгомери секьюритиз» фирмаси вакилининг сўзларига қараганда, Совет сармоядорларига ҳақиқий капиталистик бозорни ҳис этиш имкониятини бериш учун шундай тадбир кўрилди. Мазкур фирма Америка компаниялари акцияларини Совет Иттифоқи ҳудудида тарқатиш масъулиятини ўз зиммасига олди.

Кўпгина Америка компаниялари раҳбариятининг ўз акцияларини СССР ҳудудида сотишга қарор қилганлигини Америка жамғарма биржалари ҳам қаттиқ қўллаб-қувватладилар. «Биз, — деб таъкидлади рўзнома мухбири билан суҳбатда Америка Қўшма Штатларидаги энг катта Нью-Йорк жамғарма иржасининг вице-президенти Жеймс Кокрейн, — Америка компаниялари раҳбариятининг қарори аввало Совет Иттифоқининг жаҳон бозорига ўтиш жараёнини тезлаштиришга қаратилган, деб ҳисоблаймиз». Ж. Кокрейннинг сўзларига қараганда, Америка ишбилармонлари Совет кишилари қўлида амалда валюта йўқлигини яхши биладилар, лекин бу кишилар учун ҳақиқий бозор билан ошно бўлиш жараёнининг ўзи муҳимдир.

«Нью-Йорк таймс» рўзномаси шу муносабат билан ёзади: ҳозирги вақтда, Совет манбаларидан олинган маълумотларга қараганда, Совет кишиларининг қўлида камида 19 миллиард миқдорида валюта бор, бу пуллар мамлакатдаги беқарор вазият сабабли корхоналар ва компанияларда ишлатилмаяпти.

Шу сабаблими, ёки бошқа сабаби борми, ҳозирча номаълум, Совет бозорида ўз акцияларини сотишни таклиф қилган компаниялар орасида Американинг саккизта энг катта компанияси йўқ. Бунга ИМБ электрон фирмаси, «Боинг» авиация фирмаси ва «Америкэн» телефон энд телеграф» радио техника фирмалари сингари жаҳонга машҳур фирмалар ҳам киради.

Германияда М. Горбачев китоблари

БОНН. (ТАСС мухбири Александр Семёнов). Германия Федератив Республикасида Михаил Горбачев китобларидан 1,6 миллион нусхадан кўпроқ сотилди, деб хабар қилди даврий нашрлардан бири Саара радиоси Германия нашриётлари ўртасида ўтказган савол-жавоб натижаларига таяниб. М. Горбачевнинг «Қайта қуриш — иккинчи рус инқилоби» китоби айниқса ўқувчилар орасида машҳур бўлиб кетган. Ана шу китобдан 1,4 миллион дона сотилди. Рўзноманинг маълумотларига қараганда, СССР Президентининг Германияда чиқарилган китобларига тўланадиган қалам ҳақи 4,1 миллион маркадан кам эмас. М. Горбачев бу пулларни ҳайрия мақсадларига бериши таъкидланади.

СЎНГГИ СОАТДА

● **БМТ. (ТАСС мухбири Евгений Менкес).** БМТ Хавфсизлик Кенгаши пайшанба куни кечқурун якдиллик билан қарор қабул қилиб, Миср Бош вазирининг ўринбосари Бутрос Бутрос Галини 1992 йил 1 январдан 1996 йил 31 декабргача — беш йиллик муддатга БМТ Бош котиби этиб тайинлашни бош ассамблеяга тавсия қилди.

Шу қарор муҳокама қилиниши арафасида Хавфсизлик Кенгаши ўзининг ёпиқ мажлисида бош котибнинг номзоди юзасидан биринчи расмий овозга қўйиш даврасини ўтказди ва бу давранинг ўзидаёқ масала ҳал бўлди. Галининг номзодини ёқлаб энг кўп — 11 та овоз берилди (шу жумладан, тахмин қилишларича, Хавфсизлик Кенгашининг бир доимий аъзоси — Франция ҳам унинг номзодини ёқлаб овоз берди). Ҳеч ким қарши овоз бермади. Тўрт делегация бетараф қолди. БМТ доиралари Хавфсизлик Кенгашининг тўрт доимий аъзоси — Буюк Британия, Хитой, СССР ва АҚШ бетараф қолди, деган тахмин айтилмоқда.

● **ОТТАВА. (ТАСС мухбири Валентин Васнлец).** Дунёдаги еттита етакчи саноат давлати вакилларининг Москвадаги музокаралари ниҳоясига етди. Канадиен пресс ахборот маҳкамаси музокара якунларини шарҳлаб, «еттилар гуруҳи ўз ёрдами учун катта нарх қўйди», деб ёзди. Ахборот маҳкамасининг мухбири хабар қилишича, Совет томони ўз қарзларини тўлаш муддати узайтирилиши ва молиявий ёрдам берилиши эвазига бюджет камомадини қисқартириш, ижтимоий харажатларни камайтириш, тўхтовсиз янги пул чиқаришга чек қўйиш ва совет сўмининг ҳақиқий қадр-қимматини белгилаш режаси устида халқаро валюта жамғармасининг мутахассислари билан бирга ишлашга рози бўлди.

Шарҳда таъкидланишича, битимни имзоламаган тўрт республика (Украина, Ўзбекистон, Грузия ва Озарбайжон)га ёрдам ва кредит берилмайди. Болтиқбўйи давлатлари билан алоҳида битим ишлаб чиқиш режалаштирилмоқда.

● **ВАРШАВА. (ТАСС мухбири Александр Бабенко).** Польшанинг Ольштин воеводасида бир қизиқарли тажриба ўтказишга қарор қилинди. ПАП ахборот маҳкамасининг хабар қилишича, бу тажрибанинг моҳияти шундан иборатки, тез ёрдам машиналари фақат бахтсиз ҳодисалар рўй берган тақдирда ва беморнинг ҳаёти хавф остида қолган вақтлардагина чақириққа мувофиқ борадиган бўлади.

Бу тажрибанинг мақсади тез ёрдам хизматининг ташкил этилишини яхшилашдан, иш самарадорлигини ошириш ва харажатларни қисқартиришдан иборат. Режага кўра, тез ёрдам машиналари шаҳар ҳудудида шу тарзда жойлаштириладики, улар чақириқ тушганидан кейин ҳар қандай жойга кўпи билан 15 дақиқада етиб борадиган бўлади. Айни вақтда фақат замонавий медицина асбоб-ускуналари билан, шу жумладан реанимация воситалари билан жиҳозланган машиналаргина хизмат қилиши тўғрисида қарор қабул қилинди.

Башарти беморнинг ҳолати дарҳол тиббий аралашувга муҳтож бўлмаса, унга поликлиникага мурожаат этиш ёки уйига шифокор чақириш тавсия этилади. Воеводанинг кичик шаҳар ва қишлоқларида поликлиникалар бўлмаганлиги сабабли истиқомат жойида навбатчилик қиладиган шифокорларга учраш лозим бўлади. Уларни радио, телефон алоқаси ва зарур медицина асбоб-ускуналари билан таъминлаш назарда тутилади. Агар тез ёрдамнинг диспетчерлик пунктида беморнинг ҳузурига бориш зарур, деб ҳисобланса, улар бу ишни бемор турган жойга энг яқин ерда яшовчи врачга топширадилар.

● **БЕЛГРАД.** ЮСФР раёсатининг сешанба куни бўлиб ўтган мажлисида Иттифоқ Бош вазири лавозимига номзод кўрсатиш масаласи кўриб чиқилди.

Югославиянинг олий давлат органи, деб хабар қилди Танюг бошқармаси, ўзининг сўнгги ташаббуси хусусида бир қанча республикалардан тушган таклифларни муҳокама қилди. ЮСФР иттифоқ ижроия вечеси (ҳукумати) янги раиси тўғрисидаги узил-кесил қарор ЮСФР иттифоқ вечеси скупшчинаси (парламент палаталаридан бири)нинг 21 ноябрь кунига режалаштирилган сессиясидан сўнг ЮСФР раёсатининг мажлисида қабул қилинади.

Югославия қонун чиқарувчи олий органи республикалар ва мухтор ўлкалар вечеси ўтган ҳафтада ҳозирги бош вазир Анте Маркович истеъфога чиқишини талаб қилган эди. Шундан сўнг ЮСФР раёсатининг Сербия, Черногория республикалари ҳамда Воеводина ва Косово мухтор ўлкаларидан сайланган 4 аъзоси ҳукумат бошлиғи лавозимига янги номзод кўрсатишни ёқлаб фикр билдирган эдилар.

Ҳозиргача Югославия ҳукумати раҳбари лавозимига ўз номзодини кўрсатиш тўғрисидаги таклифга мамлакатдаги олти республикадан тўрттаси жавоб қилди.

✦ **ПАРИЖ.** Санкт-Петербург мэри Анатолий Собчакка «Франс-Либерте» уюшмаси таъсис эттан Франция «Хотира мукофоти» берилди. Совет сиёсатчиси ўз шаҳри аҳолисининг «сохта уятчанликсиз ва сохта шуҳратсиз ўз хотирасини сақлаб қолиш истагини демократик тарзда ифодалаганлиги учун» тақдирланди, деб таъкидланади «Франс Либерте» ахборотида.

ТАБАРРУК ОТАХОН

Яқинда Марҳамат районидаги М. Тожибоев номли жамоа хўжалигининг Кўмирчи қишлоғилик Маматисоқ ота Мадраҳимов хонадонига фарзандлари, қариндош-уруғларию қўни-қўшнилари ташриф буюришди. Улар табаррук отахонни 90 ёши билан қутлаб, сиҳат-саломатлик, бардамлик тиладилар. Созандалар ўзларининг куй ва қўшиқлари билан даврага файз киритдилар, меҳмонларни хушнуд этишди. Тўкин дастурхон атрофида ширин суҳбат авжга чиқди...

— Мен бир камбағал оилада дунёга келганман, — дея эслайди М. Мадраҳимов. — Отам Мадраҳим Қўлдошев, онам Унсинхонлар деҳқончилик қилишарди. Болалик, ўсмирлик йилларим жуда қийин кечган. Мендан кейин, яна икки нафар ўғил укаларим бор эди. Ўн уч ёшимда отам оламдан ўтди. Турмуш ташвишлари, укаларимни тарбиялаш зиммамга тушди. Бунинг устига кўп ўтмай онам оламдан ўтдилар... Бировлар эшигида ишлаб, қўлимдан кетмон тушмади ва бундан ҳеч қачон нолиган эмасман. Ҳалол меҳнатим билан нафақага чиққанман. Ўз касбимдан фахрланаман.

Ҳаётда ҳам қувончли, ҳам ташвишли кунларни кўрдим. Боя айтганимдек, ота-онамдан ёш қолдим. 1941 йили немис-фашист босқинчлари Ватанимизга бостириб кирди. Икки укам фронтдан қайтмади. Мен ҳам оёғимдан яраланиб, уруш ногирони сифатида қишлоғимга қайтиб келдим.

Укам Сулаймондан икки нафар фарзанд ёдгорлик қолганди. Мен турмуш ўртоғим билан етти ўғил, бир қиз ва укамдан қолган икки фарзандимни тарбиялаб вояга етказдим, юртга қўшдим. Тўқсонга кириб, 90 дан ортиқ набираларим борлигидан фахрланаман...

Ёшларга қарата: ўғил-қизларим, ким бўлманг, қайси касбда ишламанг ҳаётда ўз ўрнингизни топинг. Каттани ҳурмат, кичикни иззат қилинг. Биз бир пайтлари бир бурда нонга зор бўлганмиз. Уруш кўрдик, айрилиқни ҳис этдик, сизларнинг бошингизга ёмон кунлар тушмасин, ҳеч қачон бировлар кўнглига озор берманг. Бир-бирларингизга меҳрибон бўлинг, дегим келади. Худога шукроналар айтаманки, фарзандларим ота йўлидан боришди. Оддий деҳқон, ўқитувчи, ҳисобчи, дурадгор, ишчи. Уларнинг ҳаммаси ишчан, меҳнатсевар. Набираларимнинг баъзан исмларини адаштириб юбораман. Уларнинг ҳам одамларга ёрдами тегадиган кишилар бўлиб етишишини худодан сўрайман.

Фарзандларимизнинг одоби, ишчан, меҳнатсеварлиги турмуш ўртоғимнинг хизматидан. Уларни тарбиялашда, кўпроқ унинг меҳнати синган. Чунки, у она. Мана, республикамиз мустақил бўлди. Ҳаяжоним чексиз. Шукр, шу кунларни ҳам кўрдик...

Ислом Каримовнинг отасига раҳмат. Ҳаммамиз ягона оила фарзандларидек бир ёқадан бош чиқариб, ҳаракат қилсак, бир-биримизни қўлласак бошқалар олдида виждонимизни сотмасак, амал талашмасак, мустақил Ўзбекистон диёри дунёда энг бадавлат, тўкин-сочинли давлат бўлиб қолади. Бунга шубҳа йўқ...

О. МАХМУДОВ,

СУРАТДА: Маматисоқ ота ўз набиралари билан.

М. БОТИРОВ олган сурат.

АЖАБТОВУР СЎЗЛАР

Қайта қуриш бошланди-ю ажабтовур ҳангомаларни кўрибгина қолмасдан, қизиқ-қизиқ сўзларни ҳам эшита бошладик. Улар худди Рок мусиқасига ўхшайди. Пайдо бўлганидан жумлаи-жаҳонни қамраб олади-да, сал вақт ўтмай секин-аста йўқолиб кетади. Масалан, бир пайтлар хўжалик пудрати ва ижараси деган сўзлар пайдо бўлди. Кўп ишлатилганидан бўлса керак таг-томирсиз, худди тупроққа сингган симобдек йўқолиб кетди ва уларнинг ўрнини «оилавий пудрат» ва «оилавий ижара» деган сўзлар эгаллади. Энди бу сўзлар ҳам жарангсизроқ эшитилмоқда. Бундай қараганда энди «фермер» сўзи оммалаша бошлади.

Менга қолса-ку янги сўзлар чиқиб тургани яхши, чунки фақат тилимиз эмас, онгимиз ҳам бойийди. Фақат уларнинг маъносига тушуниш жуда қийин бўлмоқда. Лекин ҳаёт муаллим —деганлари рост экан, чунки ҳеч фурсат ўтмай у шундай тушунтириб қўядики, сира эсингдан чиқара олмайсан. Масалан, «пудрат» — деганни колхоз ёки совхоз бизга ўхшаганларни худди эски тузумдаги бойларга ўхшаб ёллагани, ижараси эса ерни бергани экан. Айниқса кейингиси бизга жуда қўл келди. Баъзилар «Яшасин ижара» — деб босар-тусарини билмай қолишди, Чунки ўзи хон — кўланкаси майдон, хоҳласа буюртмадаги сабзавот ва полиз ўрнига бошқа нарса экади, хоҳласа ўз даласини болалари учун маданий ҳордиқ чиқариш учун спорт майдончасига, хоҳласа қурилаётган молхонасига лой олиш учун хандаққа айлантиради. Бирон киши келиб мушугини «пишт» —деб кўрсин-чи!

Шу кунларда энг кўп ишлатилаётган сўзлардан бири бу «кооператор» бўлса ажаб эмас. Халқ бу сўзни ҳам олдин тушуниб охирига етолмади. Чунки сўз маъносини ағдарганда колхозчи ҳам кооператор, қишлоқ дўконидаги сотувчи ҳам кооператор, бир қанча оила бирлашиб шипирги боғлашса у ҳам кооператор. Раҳбарларимиз ҳам қизиқ, «кооператорлар қўшимча ишлаб чиқарадиган маҳсулотлардан дўконлар тиқилиб қолади, арзончилик бўлади» — деб жумлаи жаҳонга жар солишди. Худди айтганларидек бўлди, расталар молга тўлиб қолди, у ердаги матоларнинг жимжимадорлигини айтмайсизми, хуллас анқони уруғи ҳам топилади. Фақат улар дўконда эмас, кооператорлар растасида, худди жаннатнинг ўзи, нарх-наво осмондалигидан кўрмак бор-у емак йўқ. Аммо, нима бўлса ҳам сўз маъносига эл яхшилаб тушуниб олди. Агар бирон жойда «кооператор» — деб қолсангиз, «Э, қўй, ўзимизни тилда «олиб сотар» ёки «чайқовчи» — деб гапир» — деб қўйишади.

Кейин ҳаммамиз бир тану бир жон бўлиб, «бозор иқтисодиёти» — деган иборани қунт билан ўрганишга киришдик. Менимча, бу сўзни ўрганишга ҳам узоқ вақт кетмаса керак. Чунки олдин бозор қаердалигини билмайдиган кишилар ҳам кейинги пайтда «муқаддас даргоҳга» кунига келиб кетишадиган бўлишди. Аммо у ердаги нарх-навони кўриб ўтакангиз ёрилади. Пишиқчилик даврида Ўзбекистонда бирон йил помидорнинг килоси 1,5—2 сўм, олма, нок, шафтоли 3—5 сўм, узум 6 сўм, қовун ва тарвузнинг килоси бир ярим сўм бўлганини эшитмаган эдик. Гўштни-чи... айтакўрманг, баҳоси бир ойда 40 фоиз ошса бўладими?

Яқин орадан бошлаб рўзномаларда, радиода «приватизация» — деган нотаниш сўз тез-тез ишлатиладиган бўлиб қолди. «Эртага нима бўлар экан» — деб қулоғини динг қилиб юрувчи айрим кишилар «энди ҳаёт яхшиланса керак, чунки бу сўз қулоққа жуда майин эшитилар экан» — деб гап тарқата бошлашди. Янги сўзларни эшитавериб қулоғи пишган кишилар кутубхонама-кутубхона юриб ўша сўзни маъносини ҳам билиб олишди. Бу — давлат ихтиёридаги мулкларнинг айримларини жамоалар ёки якка шахсларга сотиши экан.

Сўзлар кўпайган сайин уларни ўзлаштиришгина эмас, балки ҳаётга тадбиқ қилиш қийинлашмоқда. Айрим кимсалар худди бехосдан қудуққа тушиб қолиб, қандай қилиб чиқишни билмаётгандек саросимада. Бу яхши эмас. Ота-боболаримиз «кўп гап эшакка юк», деб беҳуда айтишмаган. Балки бу сўзларни озгина камайтириб, маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтирганимиз фойдалироқдир.

Э. ЗОҲИДОВ.

САҲНАДА ЗАРШУНОС ҲАЁТИ

Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат Академик драма театрида жумҳурият жамоатчилиги яқинда таваллудининг 70 йиллигини кенг нишонлаган Ўзбекистон халқ ёзувчиси Шукруллонинг «Ўнсиз фарёд» асари саҳналаштирилди. Асар қаҳрамони Абдулазим саҳнадан туриб: «кўп йиллар мобайнида бошқаларнинг хазинасини олтин билан тўлдирган бўлсак-у, ўзимиз хонавайрон бўлиб, қашшоқликда кун кечирсак? «Ҳайҳот»,— дея мурожаат қилади томошабинларга. Асар биринчи марта намойиш этилган куни томошабинлар уни жуда катта қизиқиш билан кутиб олдилар. Бу тасодифий эмас, албатта. Шукруллонинг навбатдаги драматик асарида жуда долзарб мавзу ўртага қўйилган. Унда пахтачилик соҳасида олиб борилган сиёсат халқ тақдирига қандай таъсир қилгани, ўқувсиз раҳбарлик оқибатида унинг бандиси бўлиб қолгани ҳақида ҳикоя қилинади.

Асарни «Насриддиннинг беш хотини», «Сабъаи сайёр» ва бошқа шу сингари спектакллар билан томошабинларга танилган Марат Азимов саҳналаштирган.

Спектаклдаги ролларни машҳур саҳна усталари қатори ижодкор ёшлар ҳам ижро этишмоқда.

ЭЪЛОН ВА БИЛДИРУВЛАР

БИКК

Сизнинг муваффақиятингиз умумий ишимизга хизмат қилади!

Сизнинг бирон-бир маҳсулотни — ускуналар, хом ашё, транспорт воситасини сотиб олиш ёки сотиш билан, у ёки бу хизмат билан боғлиқ муаммоларингиз бўлса,

«БИКҚС-АЛИНА» БРОКЕРЛИК ФИРМАСИ УЛАРНИ ЎЗ ЗИММАСИГА ОЛИШГА ТАЙЁР!

«БИКҚС-АЛИНА» брокерлик фирмаси мамлакатимизнинг энг йирик 8 фирмасида: Россия мол-хом ашё, Москва мол фирмаларида, Россия деҳқончилик биржасида, «Санкт-Петербург» биржасида, Бутунроссия кўчма мулк биржасида, «ТОШКЕНТ» универсал мол биржасида, Қирғизистон мол-хом ашё биржасида, Россия ўрмон биржасида ўз идораларига эга. Шунингдек, «БИКҚС-АЛИНА» турли биржалардаги яна 18 та брокерлик идоралари билан ҳамкорлик қилади.

Ахборот-брокерлик хизматига узоқ муддатли шартномалар тузилган тақдирда «БИКҚС-АЛИНА» фирмаси ўз мижозларига брокерлик фоизидан маълум қисмини чегириб ташлайди, олди-сотди тугаганидан сўнг 24 соат мобайнида уларни биржадаги нархлар, моллар, хизматларга доир тўлиқ ахборотлар билан таъминлайди.

Бозорни яхши билиш, кенг алоқалар, тажриба брокерлар ва самимий муносабатлар муаммоларингизни биргаликда ҳал қилишимизга ёрдам беради.

Бизнинг манзилимиз: Тошкент-146, Зебо Шамсуддинова кўчаси, 2-боши берк кўча.

Тошкентдаги телефонлар: 91-31-08, 98-64-53, 68-70-35.

Тошкентдаги телефакс: 8-3712-90-41-97.

«БИКҚС-АЛИНА» УЮШМАСИ.

«Союзреклама» Акционерлик жамиятининг «Сарбон» Ўзбекистон реклама агентлиги.

ЯХШИ ЖИҲОЗЛАНГАН ХИЗМАТ ХОНАСИ— ФИРМАНГИЗ ҚИЁФАСИ

ЯХШИ ЖИҲОЗЛАНГАН ХИЗМАТ ХОНАСИ — АЪЛО КАЙФИЯТ, АЪЛО БИЗНЕС ДЕМАКДИР.

АГАР СИЗ ХИЗМАТ ХОНАНГИЗГА ҚАҲВАХОНА ЁКИ КОНЦЕРТ ЗАЛИНГИЗГА ЗАМОНАВИЙ ВА ЎЗИГА ХОС ҚИЁФА БАҒИШЛАМОҚЧИ БЎЛСАНГИЗ.

«БИКҚС-АЛИНА» УЮШМАСИ

СИЗГА ЁРДАМ БЕРАДИ

БИЗ ТУРЛИ-ТУМАН МАНЗАРАЛИ ПАРДОЗЛАШ МАТЕРИАЛЛАРИДАН ҚУЙИДАГИЛАРНИ ТАКЛИФ ҚИЛАМИЗ:

темир ва чарм билан пардозланган девор панеллари;

тилларанг ва оқ тусли алюминийдан турли бадиий услубларда ясалган осма шиплар;

ўзига хос шаклдаги шамчироқлар. Улар девор ва шипларнинг металл безаклари билан яхши уйғунлашиб кетади, хона ўзига хос ёритилади.

Маҳсулотларимиз енгил йиғилади, улардан фойдаланиш осон, узоқ вақт хизмат қилади.

Ўз уйим ўлан тўшагим, дейишади. Аминмизки, «БИКҚС-АЛИНА» фирмасининг жиҳозлари билан безатилган хоналар сизга ғоят ҳузур бағишлайди.

Манзилимиз: Тошкент — 146, Зебо Шамсуддинова кўчаси, 2-боши берк кўча.

Тошкентдаги телефонлар: 91-31-08, 98-64-53, 68-70-35.

«БИКҚС-АЛИНА» УЮШМАСИ.

«СОЮЗРЕКЛАМА» АКЦИОНЕРЛИК ЖАМИЯТИНИНГ «САРБОН» ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА АГЕНТЛИГИ.

• Замин тўла хазина

ГИЛМОЯ

1894-йилда америкалик олим Найт Вайоминг штатида Бентон қишлоғи яқинида ўта майда заррали гил топади ва уни ўша жойнинг номи билан бентонит гили деб атайди. Сўнгра унга ўхшаган гил Италияда, Англияда, Туркияда ва Францияда ҳам топилди. Ўзбекистонда бундай гиллар асримиздан олдин ҳам маълум эди. Улар «тоғ-ёғи», «тош совун», «соз кесак», «кўкширам» ва гилмон номлари билан юритилиб келинган.

Бу гилмоялар узум ва тут шарбатларини тиндиришда, омоч тишлари ва қозон қуйишда қолип сифатида ишлатилган. Самарқанд меъморлари Чопон ота тепалигидан гилмоя қазиб олиб, унга қамиш момиғи аралаштириб юпқа плиталар ясаб ҳумдонларда пиширишган. Плиталар жуда ҳам майда ғовакли бўлган. Суртилган феруза рангли бўёқлар унинг ич-ичига сингиб, тарихий обидаларнинг ташқи сиртларига чирой берган. Ўша безаклар асрлар давомида қуёш, ёғин — сочинга бардош бериб ҳанузгача қадар инсонни ҳайратга солиб келмоқда.

Гилмояларнинг таркиби асосан алюминий ва кремний оксидларидан ташкил топган. Қисман сув, магний, темир, кальций, натрий ва калий оксидларини ҳам сақлайди. Кимёвий жиҳатдан улар инерт ҳисобланиб, бошқа нарсалар билан қўшилмайди. У сувда ўз ҳажмини 4—20 баробар ошириш хоссасига эга. Таркибида йигирмадан кўпроқ микроэлемент учрайди.

Сув билан қўшилганда ўта қайишқоқ ва чўзилувчан лой ҳосил қилади. Уларнинг бу хоссаси кулолчиликда ва чўян-пўлат қуюв цехларида қолип гили сифатида кенг фойдаланилади. Гилмоя табиатда оқ, қўнғир, яшил, кулранг ва бошқа тусларда учрайди. Уни гилвата деб ҳам айтишади. Тоғ бағрида эндигина ажратиб олинган гилватани ушласангиз, кир совунни ёки ғижим духобани эслатади. Улар ўз таркибида 10—14 фоиз сув сақлагани учун офтобда тез қурийди.

Хоразм, Тошкент, Фарғона водийси, Сурхондарё ва Қашқадарё воҳаларида ҳозирда ҳам бозор кунлари атторлар уни сотаётганини кўриш мумкин. Хўш, бунинг сабаби нимада? Гилам, жўн-шолча тўқувчилар жунни табиий ёғидан ювиш, майин сочларини ювиб-силлиқ тараш учун олсалар, кўпчилик уни еб роҳатланиш учун харид қиладилар. Гилвата ейиш қадим-қадимдан одат бўлиб қолган. Гилмоя шўртанг қуртга ўхшайди. Таркибида ҳаёт учун зарур бўлган микроэлементлар бор.

Умуман олганда бентонит гили халқ хўжалигининг 300 дан ортиқ соҳаларида ишлатилади. Ер бағридан чиққан нефть ва ўсимлик мойларини, виноларни тозалашда, фойдали қазилмаларни излаш учун ер каваклари қазишда, сувнинг бекорга шимилиб кетишига ғов сифатида чўян-пўлат қуйишда, қолип гили, қурилиш саноатида, ҳосилдорликни оширишда, паррандa, шохли мол ва қўйларнинг маҳсулдорлигини кўпайтиришда, турли дори-дармонлар тайёрлашда кенг қўлланилмоқда.

Ота-боболаримиз уй ҳайвонларининг ярали яғирларини тузатишда гилмоя уни сепишган. Қорамолларга оз миқдорда гилмоя берилса, иштаҳаси очилиб, сути мойли бўлади. Бузоқлар дуркун ўсиб, касалланиши кескин камаяди.

Тошкент дорришунослик олий илмгоҳининг ходими Зарифа Назарова томонидан олиб борилган илмий тадқиқотлар гилмоя дори тайёрлаш саноатида органик ёғ ўрнида ишлатилса ижобий самара беришлигини яққол тасдиқлади.

Мен Ўзбекистон гилмоялари билан кўпдан буён шуғулланаман. Гилмоя ғиштнинг мустаҳкамлигини ошириши мумкинлигини синовдан ўтказдик. Гилмоя эритмаси билан рак ҳужайрасига укол қилинганда унинг ўсишини тўхтата олишини Қозон шифокорлари билан ҳамкорликда исботладик. Гилмояларни пахта далалари ҳосилдорлигини ошириш, нам сақлаб 6 марта эмас, уч марта суғорса-да етарли эканлигини ва ўғитларнинг таъсирини ошириши мумкинлигини, қумлоқ, тошлоқ ерларни ҳосилдор майдонларга айлантириш имконияти борлигини амалда синадик. Гилмоясимон ва қизил гиллардан юқори маркали ғишт тайёрлаш мумкин. Текширишлар натижасида Фарғона водийси, Сурхон ва Қашқадарё воҳаларида, Марказий Қизилқумда ҳамда Қорақалпоғистонда 200 дан ортиқ гилмоя конлари борлиги аниқланди.

Гилмоя бор ерлар қадимда кўл ёки уммон ости бўлган. Гилмоя денгиз ёки океан маҳсулоти эканлигини улар таркибида учрайдиган малюска чиғаноқ қолдиқлари ҳам далолат берди.

М. ЗОКИРОВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган геолог.

Янгийўл пойабзал ишлаб чиқариш бирлашмасидан йил бошидан бери савдо шахобчаларига 32 минг жуфт болалар оёқ кийими жўнатилди. Корхона жамоаси ишлаб чиқаришни такомиллаштиришга, эски дастгоҳларни замонавий, янгилари билан алмаштириб, маҳсулот ишлаб чиқаришнинг тури ва ҳажмини муттасил кўпайтириб боришга эришмоқда. Корхона худудида янги цех қуриб битказилди. Бу ерда йилига бир миллион жуфт оёқ кийими ишлаб чиқарилади.

СУРАТДА: бирлашмага қарашли цехлардан бирида.

Ф. ҚУРБОНБОЕВ олган сурат. (ЎзТАГ).

Муҳаррир
Н. ЁҚУБОВ.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

4 ДЕКАБРЬ, ЧОРШАНБА

● ЎзТВ I

8.00 «Ахборот».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 С. Раҳимов хотира совриниучун грек-Рим кураши бўйича Бутуниттифоқ турнири.
9.20 «Ёшлик» студияси саволларингизга жавоб беради.
10.05 Такрорий фильмлар экрани. «Тонг олдида». Бадиий фильм. 2-серия.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Мюнхаузеннинг саргузаштлари». Мультфильм.
18.30 Болалар учун. «Кичкинтой» устахонаси.
18.55 «Жамоат ташкилотларида».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Ёшлик оқшоми».
20.30 Ўзбек куйларидан концерт.
21.00 «Ахборот».
21.25 «Камолот сари». Ш. Фозилжонова, У. Алиев.
22.05 «Шаҳарликлар». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
23.30 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

Ўқув кўрсатувлари

10.30 Биология. Ерда ҳаётнинг ривожланиш тарихи.
11.00 «Ёнингиздами, маэстро!». Телефильм.

* * *

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 «Уолт Дисней таништиради...». Мультфильмлар тўплами.
19.20 «Спринт».
19.35 Мусаввир Б. Жалолов.
20.00 «Канадалик киши». Бадиий фильм.
21.30 Москва. Информацион программа.
22.05 «02» тўлқинида».
22.20 «Театр учрашувлари».

● МТ

«Орбита IV»

7.00 «Тонг».

Финляндия телевидениеси таништиради:

9.35 «Ўрмон ҳайкалтарошлари». Ҳужжатли фильм.
10.05 «Паром». Телевизион бадиий фильм.

*

11.05 «Қизча циркда». Мультфильм.
11.30 «Болалар мусиқий клуби».
12.30 ТСН.
12.45 Молдова «Флуераш» халқ куйлари оркестрининг концерти.

* * *

14.25 Биржа янгиликлари.
14.40 «Ён дафтар».
14.45 «Шерик».
15.15 «Савдо растаси». Тижорат хабарлари.
15.30 ТСН.
15.45 Камер куйларидан концерт.
16.15 «Дон Кихот ва Санчонинг тирикчилиги». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 1-фильм. 2-серия.
17.25 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
18.25 «Қизиқувчилар олами».
18.40 Саратовда бўлиб ўтган XIV Бутуниттифоқ телефильмлар фестивалининг совриндор фильмлари. «Пластилин» («Союзтелефильм»).
19.00 ТСН.
19.15 «Келажак ҳақида хотиралар».

Финляндия телевидениеси таништиради:

20.00 «Ўрмон ҳайкалтарошлари». Ҳужжатли фильм.
20.30 «Паром». Телевизион бадиий фильм.

*

21.30 Информацион программа.
22.05 «Махфий уруш». Ҳужжатли фильм премьераси. 2-фильм — «Оқибат».
23.05 А. С. Пушкин номли Давлат тасвирий санъат музейида декабрь оқшомлари.
01.00 ТСН (сурдо таржимаси билан).
01.15 «Жонга роҳат пиво».

● МТ

«Дубль IV»

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.
9.15 Немис тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
9.45 Немис тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
10.15 Менеджерлар мактаби.
10.45 «Рикэ-хохолок». Мультфильм.
11.05 Ю. Нагибиннинг муаллифлик кўрсатувлари. «Н. Лесков».
11.30 Кимё. Олтингугуртнинг физик хоссалари.
12.00 Санъат усталари. «З. Гердт таклиф этади».
12.45 Фольклор. Номаълум маданият. 3-кўрсатув.
13.30 «Очиғини айтганда».
14.00 «Делегатскаядаги музей».
14.30 «Эстрада кўзгусида». М. Муромов.
15.10 Поэзия. М. Цветаева.
15.55 «П. И. Чайковский. Йил фасллари». Телефильм.

* * *

17.15 «Радуница» ансамбли ижро этади.
17.30 Билимдонлар учун машқ.
18.00 Менеджерлар мактаби.
18.30 «Учрашувдан сўнгги учрашув».
19.00 Криминал хабарлар.
19.15 Россиянинг парламент хабарномаси.
19.30 Муаллифлик қўшиқлари концертида.
20.25 Эълонлар.
20.30 Хабарлар.
20.50 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.05 «С. Ходорович ва бошқалар».
21.30 «Сафсаталар».
21.55 «Дўстларимнинг ажойиб фазилатлари». Аннушка боғда. 3-қисм.
22.30 Россия телевидениеси премьераси. «А. Сахаровнинг ташвиш ва умидлари». 1-қисм.
23.25 Эълонлар.
23.30 Хабарлар.
23.50 «А. Сахаровнинг ташвиш ва умидлари». 2-қисм.

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ, «УЗПЛОДООВОШЧВИНПРОМ» КОНЦЕРНИ, — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ, «ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАРИ ЖАМОАСИ.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-54-44, 33-16-27, 32-54-42. Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25. Деҳқон чилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51, 33-54-33. Қайта ишлаш саноати бўлими — 32-54-48. Советлар ва ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими — 32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими—32-56-30. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-54-33, 32-56-37. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54, 32-56-37. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700.000 Тошкент шаҳри. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткич —64.602, 68.753 нусха чоп этилади. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 21.25. Буюртма — 6486.